

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА ІМЕНІ
ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКИ

Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

на тему:

**Управління фінансовою стійкістю підприємства
(на матеріалах ТДВ «Хмельницькзалізобетон»)**

Виконала: студентка магістратури за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Тишко Д.П.

(прізвище та ініціали)

Керівник:

к.е.н., доцентка

А.В. Крушинська

(науковий ступінь, вчене звання,
прізвище та ініціали)

Рецензент: фінансовий директор ПП
«АудитСофт»

Р.В. Римарчук

(науковий ступінь, вчене звання,
прізвище та ініціали)

Анотація

Тишко Д.П. Управління фінансовою стійкістю підприємства (на матеріалах ТДВ «Хмельницькзалізобетон»). Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Магістерська робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок. Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, Хмельницький, 2025. 88 с.

Досліджено фінансову стійкість підприємства як важливу економічну категорію, що визначає здатність організації забезпечувати платоспроможний попит, активне інвестування, формування фінансових резервів і стабільне функціонування. Окреслено вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на фінансову стійкість, а також проаналізовано методи її оцінки, серед яких виділено класичні та ринкові підходи. У результаті застосування цих методів на прикладі ТДВ «Хмельницькзалізобетон» розглянуто економічні показники підприємства за період 2019–2023 років, що відображають позитивну динаміку розвитку. Оцінка фінансової стійкості проведена на основі коефіцієнтного та агрегатного підходів, що дозволило виявити високі показники платоспроможності та кредитоспроможності підприємства. У роботі також обґрунтовано важливість моніторингу фінансової стійкості для своєчасного виявлення відхилень і запобігання фінансовим ризикам. Додатково розглянуто стратегії фінансування підприємства, зокрема агресивну, помірну та консервативну, що визначають оптимальну структуру капіталу. Практичні рекомендації спрямовані на зміцнення фінансової стійкості підприємства та оптимізацію використання фінансових ресурсів, що є ключовими для забезпечення його довгострокового стабільного розвитку.

Ключові слова: фінансова стійкість підприємства, методи оцінки фінансової стійкості підприємства, оптимальна структура капіталу, система моніторингу та попередження банкрутства підприємства.

Annotation

Tyshko D.P. Management of the financial stability of the enterprise (based on materials from TDV "Khmelnyskyi Zalizobeton"). Qualifying scientific work on the rights of the manuscript. Master's thesis for the degree of Master in specialty 072 Finance, banking, insurance and stock market. Khmelnytskyi University of Management and Law named after Leonid Yuzkov, Khmelnytskyi, 2025. 88 p.

The financial stability of the enterprise is studied as an important economic category that determines the ability of the organization to provide solvent demand, active investment, the formation of financial reserves and stable functioning. The influence of external and internal factors on financial stability is outlined, and methods for its assessment are analyzed, among which classical and market approaches are highlighted. As a result of applying these methods on the example of TDV "Khmelnyskyi Zalizobeton", the economic indicators of the enterprise for the period 2019–2023 were considered, reflecting the positive dynamics of development. The assessment of financial stability was carried out on the basis of coefficient and aggregate approaches, which allowed to identify high indicators of the solvency and creditworthiness of the enterprise. The work also substantiates the importance of monitoring financial stability for timely detection of deviations and prevention of financial risks. Additionally, the enterprise's financing strategies are considered, in particular aggressive, moderate and conservative, which determine the optimal capital structure. Practical recommendations are aimed at strengthening the financial stability of the enterprise and optimizing the use of financial resources, which are key to ensuring its long-term stable development.

Keywords: financial stability of the enterprise, methods for assessing the financial stability of the enterprise, optimal capital structure, system for monitoring and preventing bankruptcy of the enterprise.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1 Сутність управління фінансовою стійкістю підприємства в сучасних умовах.....	9
1.2 Оцінювання фінансової стійкості підприємства: методичний інструментарій.....	15
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ТДВ «ХМЕЛЬНИЦЬКЗАЛІЗОБЕТОН».....	23
2.1. Аналіз складових управління фінансовою стійкістю підприємства	23
2.2. Оцінювання рівня фінансової стійкості підприємства	38
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ТДВ «ХМЕЛЬНИЦЬКЗАЛІЗОБЕТОН».....	50
3.1 Розвиток інструментів управління фінансовою стійкістю підприємства	50
3.2 Підвищення рівня фінансової стійкості підприємства на основі оптимізації структури капіталу.....	59
ВИСНОВКИ.....	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	77
ДОДАТКИ.....	84

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний економічний простір характеризується високою динамікою, глобалізацією, посиленням конкуренції та нестабільністю, що робить управління фінансовою стійкістю підприємства надзвичайно важливим аспектом його діяльності. Умови ринку вимагають від підприємств здатності адаптуватися до змін, забезпечуючи баланс між стабільністю та розвитком. Економічні умови функціонування суб'єктів господарства супроводжуються кризовими явищами, зокрема інфляцією, зростанням цін на енергоресурси, валютними коливаннями та ризиками глобальних конфліктів. Це вимагає від підприємств ефективного управління фінансами для збереження стійкості в умовах нестабільності.

Крім того, підприємства повинні постійно підтримувати свою фінансову стійкість, щоб забезпечити конкурентоспроможність, залучати інвестиції та утримувати свої позиції на ринку. Зростаюча непередбачуваність ринкових умов вимагає від підприємств більш ретельного управління фінансовими ризиками. Це включає оптимізацію структури капіталу, управління ліквідністю та контроль за борговим навантаженням.

Крім того, умови війни, інші геополітичні зміни значно впливають на економічну стабільність підприємств, знижуючи доступ до міжнародних ринків, інвестицій і сировинних ресурсів. А для залучення інвесторів підприємства мають демонструвати фінансову стабільність і здатність виконувати свої зобов'язання. Це особливо важливо в умовах високої конкуренції за інвестиційні ресурси.

Актуальність дослідження управління фінансовою стійкістю підприємства зумовлена сучасними викликами економіки, які вимагають розробки нових підходів до забезпечення стабільності та адаптивності підприємств. Ефективне управління фінансовою стійкістю сприяє

підвищенню конкурентоспроможності, стійкому розвитку бізнесу та забезпеченню його довгострокового успіху.

Питання вдосконалення управління та методів оцінки фінансової стійкості підприємств завжди перебували в центрі уваги як вітчизняних, так і зарубіжних науковців і практиків. Вагомий внесок у дослідження цієї проблематики зробили такі видатні вчені, як: Адонін С. В., Шиманська Д. О. [2], Адаменко М.І., Василькова К.Ю., Янцевич А.А. [3], Базілінська О. Я. [5], Белявов А.Т., Олійник А.В. [14]. Довбня С.Б., Сидоренко Є.К. [17], Голеско І.О. [18], Захарчук М.І. [23], Заїчко І.В. [25], Колеснік Р.А., Сидорчук І.П. [44], Костирко Л. А. [46], Савченко М.В. [61], Сподіна А.О., Тарасенко І.О. [62], Тітенко З.М. [70], Федірко В. М. [71] а також багато інших. Проте, незважаючи на значну кількість публікацій, залишається дискусійним питання визначення сутності фінансової стійкості підприємств, особливо в умовах поглиблення кризових явищ в економіці. Крім того, у науковій спільноті немає єдності щодо підходів до комплексної оцінки фінансової стійкості суб'єктів господарювання. Це підкреслює актуальність і практичну значущість обраної теми дослідження.

Мета та завдання роботи. Метою магістерської роботи є обґрунтування теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо удосконалення процесу управління фінансовою стійкістю ТДВ «Хмельницькзалізобетон».

Для досягнення поставленої мети в роботі були поставлені та послідовно вирішені такі **завдання**:

- визначити сутність управління фінансовою стійкістю підприємства в сучасних умовах;
- систематизувати існуючий методичний інструментарій оцінювання фінансової стійкості підприємства;
- дослідити складові управління фінансовою стійкістю підприємства;
- оцінити рівень фінансової стійкості підприємства;

- визначити напрями удосконалення управління фінансовою стійкістю підприємства на основі оптимізації структури капіталу;
- розробити пропозиції щодо формування системи моніторингу та попередження банкрутства підприємства.

Об’єктом дослідження є процес управління фінансовою стійкістю ТДВ «Хмельницькзалізобетон».

Предметом дослідження є напрями удосконалення процесу управління фінансовою стійкістю ТДВ «Хмельницькзалізобетон».

Методи дослідження. Теоретичну та методичну базу дослідження склали основоположні наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячені питанням забезпечення фінансової стійкості. Для вирішення завдань роботи застосовано комплекс загальнонаукових і спеціалізованих методів дослідження. Зокрема, методи аналізу та синтезу використовувалися для визначення сутності фінансової стійкості підприємства та систематизації підходів до її оцінювання. Методи порівняльного, фінансово-економічного та статистичного аналізу дозволили провести детальний аналіз техніко-економічних показників і параметрів фінансової стійкості. Графічно-аналітичний підхід використовувався для візуалізації результатів дослідження у вигляді рисунків і таблиць, що демонструють стан, проблеми та шляхи забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Інформаційна база роботи. Основу інформаційного забезпечення дослідження складають законодавчі та нормативні документи України, які регулюють діяльність підприємств, наукові роботи українських і зарубіжних дослідників, матеріали науково-практичних конференцій, інтернет-ресурси, що висвітлюють питання фінансової стійкості підприємств, а також статистичні дані та матеріали ТДВ «Хмельницькзалізобетон».

Апробація результатів дослідження. Окремі положення та отриманні результати магістерської роботи були оприлюднені на VI Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегічні напрями соціально-

економічного розвитку держави в умовах глобалізації», (16 січня 2025 р., м. Хмельницький, Україна) [69].

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені автором теоретичні положення та практичні рекомендації з оцінювання фінансової стійкості, оптимізації структури капіталу й організації системи моніторингу для запобігання банкрутству можуть бути впроваджені сучасними суб'єктами господарювання з метою забезпечення їх стабільного функціонування.

Структура роботи: згідно з поставленою метою та завданнями, робота включає вступ, три розділи, шість підрозділів, висновки, список використаних джерел (79 найменувань) і додаток. Загальний обсяг дослідження становить 89 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність управління фінансовою стійкістю підприємства в сучасних умовах

Невизначеність і складність економічного середовища для функціонування і розвитку підприємств, мінливість ключових факторів успішності підприємства і необхідність адекватного реагування на них з боку підприємства актуалізують проблему забезпечення фінансової стабільності підприємства. Необхідність забезпечення фінансової стійкості підприємства та наявність різнорідних підходів до розкриття сутності цього поняття зумовлюють актуальність обраної теми дослідження.

Фінансова стійкість є найважливішою характеристикою фінансово-господарської діяльності комерційної організації. Досягнення прийняттого рівня фінансової стійкості є необхідною умовою функціонування будь-якого підприємства і стабільного розвитку в поточній ситуації конкурентного середовища, що зумовлює необхідність активних управлінських дій у цій сфері. Таким чином, управління фінансовою стійкістю стає важливим завданням менеджменту протягом усього періоду існування підприємства з метою забезпечення незалежності від зовнішніх контрагентів (зовнішня фінансова стійкість – стабільність виконання своїх боргів і зобов'язань) та раціональності покриття активів за джерелами їх фінансування (внутрішня фінансова стійкість).

Аналіз визначень, представлених в наукових публікаціях [2; 11; 18; 224 25], дозволяє виявити найбільш істотні риси фінансової стійкості підприємства:

- гнучкість і адаптивність, тобто здатність підприємства протидіяти негативному впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на фінансово-економічні процеси функціонування;

- стабільність, тобто здатність підтримувати безперервність процесів виробництва, збуту та фінансування;

- платоспроможність та інвестиційний потенціал, тобто здатність підприємства виконувати зовнішні та внутрішні фінансові зобов'язання, створювати фінансові передумови для реалізації проектів розвитку.

Здійснюючи синтез ознак поняття «стійкість», особливостей поняття «фінансова стійкість», уточнимо зміст визначення поняття «фінансова стійкість підприємства». Під фінансовою стійкістю підприємства розуміють здатність підприємства відновлювати (підтримувати) стан збалансованості, пропорційності та ефективності фінансово-економічних процесів функціонування при збереженні фінансових передумов розвитку в умовах мінливого внутрішнього і зовнішнього середовища.

Найважливішими істотними ознаками фінансової стійкості підприємства є: гнучкість і адаптивність функціонування; стабільність функціонування; платоспроможність, інвестиційний потенціал, як фінансові передумови розвитку [43].

Проблемі управління фінансовою стійкістю комерційних організацій приділяється значна увага у вітчизняній економічній науці. Однак на сьогодні немає єдиної думки з приводу визначення сутності поняття «фінансова стійкість» і, відповідно, відсутня єдина методика оцінки фінансової стійкості господарюючого суб'єкта [58], що зумовлює неузгодженість результатів, отриманих на основі цих методів, та проблематичність розробки практичних рекомендацій для конкретних підприємств щодо здійснення подальшої діяльності, проблему управління їх фінансовою стійкістю.

Управління фінансовою стійкістю організації розглядається як цілеспрямований вплив на фінансове становище підприємства в певному

напрямку для досягнення поставлених цілей при найменших витратах. Оскільки фінансову стійкість слід розглядати як допустимий діапазон коливань показників, що оцінюють фінансовий стан підприємства в умовах мінливості зовнішнього середовища, то управління фінансовою стійкістю істотно знижує ризики діяльності організації. При такому підході фінансова стійкість підприємства відображає рівень ризику його діяльності в залежності від обсягу позикового капіталу і дозволяє оцінити ймовірність порушення зобов'язань за розрахунками [46].

Аналіз наукових досліджень, присвячених цій сфері управлінської діяльності підприємства, дозволив визначити, що управління фінансовою стійкістю можна розглядати з позицій трьох різних підходів: процесного, структурного, системного.

Так, при дослідженні управління фінансовою стійкістю як процесу зазвичай виділяють такі етапи:

- планування фінансової стійкості;
- організація оперативного управління фінансовою стійкістю;
- аналіз фінансової ситуації на підприємстві з метою вироблення управлінських рішень;
- ухвалення управлінських рішень щодо підвищення ефективності управління фінансовою стійкістю на підприємстві.

Структурний підхід передбачає, що ефективність управління фінансовою стійкістю залежить від дієвої організаційної структури управління, встановленої на підприємстві з чітким розмежуванням функцій і повноважень між структурними підрозділами, а також наділення цих підрозділів певною відповідальністю за ухвалені рішення [2].

Однак, на нашу думку, управління фінансовою стійкістю на підприємстві найбільш доцільно розглядати з точки зору системного підходу.

По-перше, системний підхід можна представити як єдність структури і процесу управління з виділенням об'єкта та суб'єкта управління. Об'єктом управління є стабільність фінансових ресурсів, яка визначається не

абсолютними значеннями складових балансу, а їх структурою. Предметом управління в даному випадку можна вважати фінансову службу підприємства, яка, проаналізувавши отриману інформацію, розробляє заходи щодо підвищення рівня фінансової стійкості, а також утримання її в оптимальних межах.

По-друге, згідно з цим підходом, саме підприємство уявляється як виробнича система, під якою розуміється «сукупність структурних елементів основних підсистем (вхід, процес, вихід, зворотний зв'язок), розташованих в ланцюзі причинно-наслідкових зв'язків процесу функціонування системи в рамках свідомого вибору відносин взаємозалежності із зовнішнім середовищем» [2].

Оскільки підприємство – це система, що знаходиться в постійній взаємодії із зовнішнім середовищем за допомогою обміну ресурсами та іншими активами, отриманими від інвестицій або витраченими на них, то параметри його фінансової стійкості формуються під впливом сукупності факторів. Відповідно, під управлінням фінансовою стійкістю слід розуміти заходи, спрямовані на розподіл і використання фінансових ресурсів для забезпечення умов для постійного функціонування і розвитку організації під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів (рис. 1.1). Внутрішніми факторами фінансової стійкості є значущі причини, обставини, умови, що впливають на фінансовий стан організації, які знаходяться всередині організації. Зовнішні фактори фінансової стійкості – це процеси, які не залежать від діяльності організації.

Також необхідно виділити основоположні принципи, на основі яких повинні прийматися фінансові рішення у сфері управління фінансовою стійкістю на основі системного підходу:

- різноманіття джерел фінансової підтримки підприємства. Сукупність капіталів за обсягами і джерелами фінансування носять динамічний характер і змінюється в часі під впливом виникнення нових інвестиційних потреб у господарюючих суб'єктів;

- збалансованість результатів (з точки зору умов розміщення та залучення фінансових ресурсів);

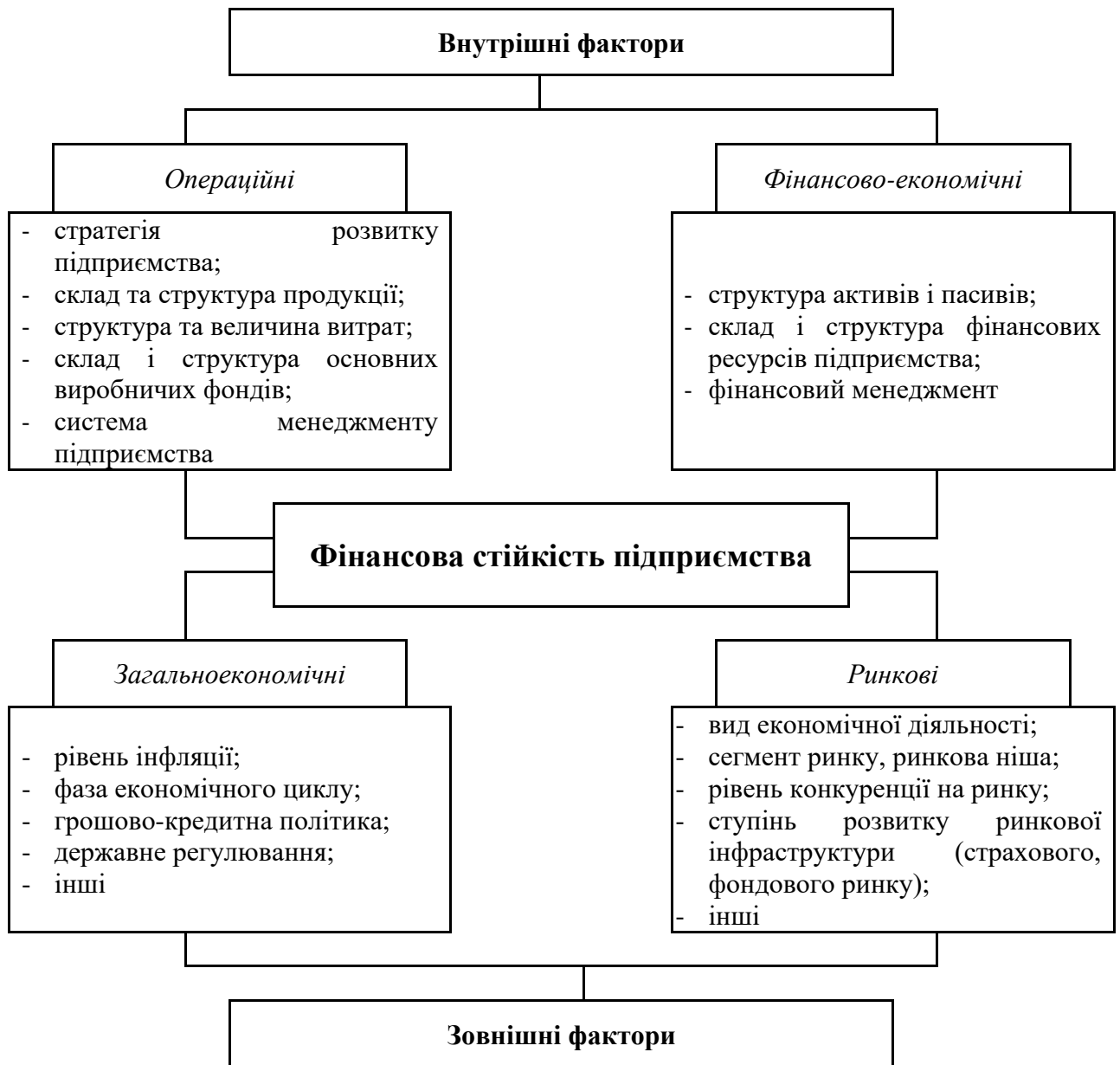

Рисунок 1.1 – Фактори, що впливають на рівень фінансової стійкості підприємства

Примітка. Систематизовано автором на основі [15]

- варіативність ключових факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства. Результатом взаємодії ключових факторів, що відображають основні напрямки діяльності підприємства, є ефективність управління фінансовою стійкістю;

- інтеграція оцінки результатів впливу внутрішніх і зовнішніх факторів. У системі управління фінансовою стійкістю доцільно враховувати елементи, що відповідають за управління змінами внутрішніх і зовнішніх факторів, а також аналізувати їх вплив на отримані результати [25].

Ці принципи повинні бути покладені в основу методики ухвалення фінансових рішень у сфері управління фінансовою стійкістю підприємства, яка в свою чергу передбачає комплексну оцінку очікуваного результату здійснення фінансових операцій і часу його досягнення, а також вибір альтернативного варіанту можливого розвитку подій.

Ефективне управління фінансовою стійкістю підприємства характеризується врахуванням зовнішніх і внутрішніх факторів і вибором ключових кількісних показників. Відносно управління фінансовою стійкістю організації кількісні показники є конкретними завданнями, які виражаються в кількісних показниках. Слід зазначити, що фінансова стійкість підприємства може бути визначена за допомогою сукупності показників, що дає можливість сформулювати задані вимоги у вигляді набору параметрів, яким має відповідати підприємство, щоб бути фінансово стійким [13].

Таким чином, сукупність положень і критеріїв управління фінансовою стійкістю підприємства забезпечить:

по-перше, комплексна оцінка фінансової стійкості організації, яка полягає у взаємозв'язку і єдності ряду ключових показників, що характеризують діяльність підприємства;

по-друге, планування діяльності організації з урахуванням досягнутих результатів, а також визначення кількісних критеріїв прогнозування рівня її сталого фінансового розвитку;

по-третє, аналіз причинно-наслідкових зв'язків між показниками, що вимірюють фінансові результати діяльності, і виробничими факторами, які призводять до цих результатів.

Таким чином, фінансова стійкість підприємства - це фінансовий стан підприємства, господарська діяльність якого забезпечує в нормальних умовах

виконання всіх його зобов'язань перед працівниками, іншими організаціями, державою завдяки достатнім доходам і відповідності доходів та витрат. Виявлено, що фінансова стійкість залежить від наявності грошових коштів на підприємстві; розрахунок її необхідний для визначення динаміки розвитку господарюючих суб'єктів у ринкових умовах. В свою чергу, управління фінансовою стійкістю підприємства — це процес цілеспрямованого планування, організації, контролю та аналізу фінансових ресурсів і потоків підприємства з метою забезпечення його стабільності, платоспроможності, конкурентоспроможності та адаптації до змін у зовнішньому і внутрішньому середовищі. Цей процес включає розробку стратегій і тактик для досягнення оптимального співвідношення між власними та залученими коштами, підтримки ліквідності, управління ризиками, мінімізації витрат та забезпечення довгострокового фінансового зростання.

1.2 Оцінювання фінансової стійкості підприємства: методичний інструментарій

Сучасне бізнес-середовище характеризується постійними економічними, політичними та соціальними змінами. Ефективна оцінка фінансової стійкості дозволяє підприємствам аналізувати ризики, пов'язані з нестабільністю ринку, і розробляти стратегії для їх мінімізації. Фінансова стійкість є основою для довгострокового розвитку підприємства, оскільки вона забезпечує можливість залучення капіталу, виконання поточних зобов'язань і збереження конкурентних позицій на ринку. Надійні методи оцінки дозволяють формувати прозорість фінансової інформації та підвищують довіру до підприємства. Також систематична оцінка фінансової стійкості дозволяє своєчасно ідентифікувати ознаки фінансових проблем та розробити заходи для запобігання кризовим ситуаціям.

Дослідження методів оцінки фінансової стійкості підприємства є важливим інструментом для підвищення ефективності його діяльності,

забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку в сучасних умовах.

Фінансова стійкість є головною складовою загальної стабільності підприємства, оскільки є характерним показником неухильно зростаючого перевищення доходів над витратами. Її оцінка є однією з найважливіших економічних проблем в умовах ринкової економіки, оскільки недостатня фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності підприємства, а надмірна фінансова стійкість буде гальмувати розвиток, обтяжуючи витрати надлишковими запасами і резервами [21].

Всі методи оцінки фінансової стійкості підприємства поділяються на два види: кількісні та якісні, які, в свою чергу, утворюють конкретні методи, представлені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 Методи оцінки фінансової стійкості підприємства

Групи методів	Методи	Використання методів на практиці (0 – 10), бали
Якісні методи	Дерево рішень	2
	Графічний підхід	4
Кількісні методи	Аналіз показників	9
	Кореляційно-регресійний аналіз	2
	Часовий ряд (прогнозування)	2
	Методика проведення експертних оцінок	1

Примітка. Систематизовано автором на основі [23]

Якісні методи засновані на розгляді різних варіантів розвитку подій, пов'язаних з вивченням стійкості підприємства, його зовнішнього і внутрішнього середовища. На практиці, наприклад, часто розглядаються три варіанти розвитку підприємства з точки зору фінансової стійкості: песимістичний; оптимістичний; найбільш вірогідний. Основна перевага даного виду методів в оцінці фінансової стійкості підприємства полягає в

тому, що вони дозволяють виявити і розглянути відразу кілька варіантів розвитку тих чи інших подій.

Недоліками цих методів в оцінці фінансової стійкості підприємства є:

- недостатня розробка методики оцінювання суттєвості тих чи інших альтернатив;
- суб'єктивність вибору тієї чи іншої альтернативи з урахуванням інтересів суб'єктів, відповідальних за цей вибір.

Кількісні методи оцінки фінансової стійкості підприємства ґрунтуються на науково-практичному підході, який передбачає підбір оптимальних рішень шляхом обробки (за допомогою комп'ютерів) великих обсягів інформації. Залежно від типу математичних функцій, що лежать в основі моделей, розрізняють наступні [44]:

- метод кореляційно-регресійного аналізу, заснований на виявленні залежностей між досліджуваними факторами, що впливають на стабільність підприємства;
- прогностичний метод, заснований на побудові часових рядів досліджуваних даних;
- метод експертних оцінок на основі використання математичної статистики.

Перевагами використання цих методів при оцінці стійкості підприємства є:

- високий ступінь формалізації процесу їх застосування;
- більш високий ступінь об'єктивності в ухваленні рішень.

В якості недоліків кількісних методів відзначимо:

- потреба в широкій інформаційній базі для їх застосування;
- здатність достовірно визначати якість вихідної інформації для формалізації методів [44].

Багато рішень у сфері фінансової стійкості характеризуються необхідністю вибору з декількох альтернатив. Цей вибір має на увазі, що окремі альтернативи оцінюються за одними і тими ж критеріями і однаковим

чином. Бальний метод є ефективним способом підбору альтернатив за елементами фінансової стійкості, який полягає в тому, що вибір здійснюється на основі спеціально підібраних значущих критеріїв, зважених відповідно до їх значення. Цей метод використовується переважно в ситуаціях, коли оцінка і вибір альтернатив повинні проводитися на основі безлічі цільових критеріїв з різною вагою.

По-перше, необхідно вибрати критерії оцінки, які є найбільш важливими для даної ситуації. Сукупність критеріїв повинна відображати весь перелік факторів, що визначають успішність реалізації альтернатив. Потім, як правило, критерії зважуються, їм присвоюються ваги відповідно до їх важливості для ухвалення рішення [17]. Потім альтернативи оцінюються відповідно до набору критеріїв. Оцінка проводиться за допомогою шкали, яка має від 3 до 10 значень (на практиці зазвичай від 5 до 7).

Загальна оцінка альтернативи проводиться шляхом підсумовування балів за окремими критеріями, помножених на вагу відповідних критеріїв. В кінці обирається альтернатива з найбільшим сумарним оціночним значенням. Ця альтернатива є найкращим рішенням у тій чи іншій ситуації.

Для систематизації та забезпечення видимості багатоетапного прийняття рішень особливо корисним є метод «дерева рішень», при якому аналізована проблема представлена у вигляді дерева. «Дерево рішень» є формальним описом проблеми і не містить жодного рішення в першу чергу. Гілки «дерева» уособлюють різні альтернативи вибору і ситуації оточуючого середовища, розгалуження відображають можливі результати дій, кожному з яких приписується певна ймовірність виникнення [22].

Істотною перевагою методу є те, що він спонукає фінансового менеджера систематизувати наявні альтернативи для рішення. Це особливо важливо для складних проблемних ситуацій, так як забезпечує більш структуроване і наочне загальне вирішення проблеми. При необхідності вибору альтернатив керівник повинен інтенсивно працювати над проблемою, в результаті чого виникає більш якісне її розуміння.

Недоліком методу є те, що не всі можливі альтернативи можуть бути враховані, якщо необхідно забезпечити видимість кожного кроку в прийнятті рішень. Ще одним мінусом є суб'єктивна оцінка ймовірності розвитку подій у сфері фінансової стабільності [17].

У графічному методі використовується порівняння показників фінансової стійкості підприємства. Ці показники знаходяться в сфері уваги керівника і фінансового відділу і використовуються для оцінки фінансового стану організації, її економічної надійності, кредитоспроможності, служать інструментом для ухвалення управлінських рішень [71]. Особливість цих показників полягає в наявності встановлених меж, тому, порівнюючи їх планові і фактичні значення з прийнятими, можна контролювати фінансовий стан. Для цього будуються графіки фінансової стійкості.

Основою побудови стабільності є нерівність, що відображає об'єктивний фінансовий стан організації, коли власні кошти перевищують необоротні активи і витрати. Якщо члени нерівності віднести до підсумку балансу, то результат буде відображати граничну лінію, яка розрізняє область стійкості і нестійкості.

Незаперечною перевагою графічного аналізу є простота, ясність і виразність. У той же час спрощене застосування цього методу може призвести до небезпечного звуження поля аналізу. Крім того, псевдоточність оцінки характеристик, властивих методу, тягне за собою ряд небезпек при аналізі шансів і ризиків. Метод підкуповує своєю уявною точністю, якої насправді не існує, оскільки виявлення і аналіз основних з них відбувається в умовах невизначеності.

Одним з найбільш поширених методів є аналіз абсолютних показників (аналізу коефіцієнтів) фінансової стійкості, який характеризує ступінь забезпеченості резервами і витратами за джерелами їх формування.

Загальним показником фінансової стійкості є профіцит або дефіцит джерел коштів для формування резервів, який визначається як різниця між вартістю джерел коштів та величиною резервів [74]. Перевагою методу

аналізу показників, безсумнівно, є його інформативність, яка досягається за рахунок їх широкої класифікації та охоплення різних аспектів діяльності підприємства. До переваг цього методу також можна віднести простоту інтерпретації отриманих результатів.

До недоліків методу абсолютних показників (коефіцієнтного) можна віднести відсутність єдиної методики їх розрахунку і необхідність проведення великої кількості обчислювальних операцій.

Кореляційний і регресійний аналіз є спорідненими розділами математичної статистики, і призначені для вивчення статистичної залежності ряду елементів фінансової стійкості на основі вибірових даних, деякі з яких носять випадковий характер (наприклад, рівень дебіторської заборгованості).

При статистичній залежності значення фінансової стійкості підприємств функціонально не пов'язані, а як випадкові величини задаються спільним розподілом ймовірностей. Вивчення залежності випадкових величин призводить до створення регресійних моделей і регресійного аналізу на основі вибірових даних. Використовуючи методи кореляційно-регресійного аналізу показників і коефіцієнтів фінансової стійкості, аналітики вимірюють тісноту їх зв'язків за допомогою коефіцієнта кореляції. При цьому зустрічаються різні за силою зв'язки (сильні, слабкі, помірні тощо) і різні за напрямом (прямі, зворотні). Якщо зв'язки виявляються значущими, то доцільно буде знайти їх математичне вираження у вигляді регресійної моделі і оцінити статистичну значущість моделі. Значущі рівняння використовують, як правило, для прогнозування досліджуваного явища або показника [78].

Таким чином, основною перевагою використання кореляційно-регресійного аналізу для оцінки фінансової стійкості підприємства є можливість виразити залежність між досліджуваними факторами в кількісному вираженні.

Недоліком використання кореляційно-регресійного аналізу для оцінки фінансової стійкості підприємства є складність отримання вихідної інформації та перевірки її достовірності.

Прогнозування – це оцінка майбутнього тренду шляхом дослідження та аналізу наявної інформації в ретроспективі. Прогнозування може здійснюватися як на основі екстраполяції минулого в майбутнє з урахуванням експертної оцінки тенденції змін, так і безпосереднього прогнозування змін [71].

Тренд в динамічному ряду – це довгостроковий тренд значень ряду, що визначається постійно діючими факторами. Якщо значення ряду зростають протягом досить тривалого періоду, то спостерігається позитивна тенденція, в іншому випадку спостерігається негативна тенденція [17].

Основною перевагою використання часових рядів для оцінки фінансової стійкості підприємства є можливість отримання конкретного значення часового ряду в минулому або майбутньому моменті часу. Недоліком використання часових рядів для оцінки фінансової стійкості підприємства є неможливість вивчення інших факторів (крім часу), що впливають на досліджуваний показник.

У деяких випадках, коли недостатньо повної інформації для вибору конкретного рішення, або вона зовсім відсутня, виникає необхідність проведення експертних оцінок. На практиці дуже корисним є метод групової експертної оцінки. Головною перевагою цього методу в оцінці фінансової стійкості підприємства є можливість проведення проблемного аналізу. Недоліком експертних методів в оцінці фінансової стійкості підприємства є складність процесу отримання інформації, формування загальної думки на основі індивідуальних суджень а також вплив авторитетів на думку експертів.

Таким чином, слід зазначити, що основними методами оцінки фінансової стійкості підприємства є: дерево рішень; графічний аналіз; аналіз показників (коефіцієнтний аналіз); кореляційно-регресійний аналіз; часові

ряди (прогнозування); методи експертних оцінок. Проведений порівняльний аналіз свідчить, що одним із найбільш популярних методів оцінки фінансової стійкості підприємства є аналіз показників або коефіцієнтний аналіз який на основі розрахунку ряду показників щодо оцінки майнового та фінансового стану підприємства, даних фінансової звітності дає можливість обчислити ряд коефіцієнтів, динаміка та абсолютні значення яких дають можливість отримати інформацію щодо фінансового стану суб'єкта господарювання.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ТДВ «ХМЕЛЬНИЦЬКЗАЛІЗОБЕТОН»

2.1 Аналіз складових управління фінансовою стійкістю підприємства

Товариство з додатковою відповідальністю «Хмельницькзаліобетон» є провідним виробником залізобетонних конструкцій у Хмельницькій області. Підприємство спеціалізується на виготовленні якісної продукції для будівництва, зокрема плит перекриття, фундаментних блоків, дорожніх елементів і конструкцій для промислових об'єктів. Завдяки використанню сучасного обладнання та впровадженню передових технологій, компанія забезпечує високу якість своєї продукції, що відповідає міжнародним стандартам. «Хмельницькзаліобетон» активно співпрацює з будівельними компаніями регіону, сприяючи розвитку інфраструктури та реалізації масштабних проєктів. Підприємство також орієнтується на екологічність виробництва, впроваджуючи енергоефективні рішення та оптимізуючи використання ресурсів.

ТДВ «Хмельницькзаліобетон» здійснює свою діяльність у повній відповідності до положень чинного законодавства України, включаючи Цивільний кодекс України [16], Господарський кодекс України [5], Закон України «Про господарські товариства» [12], а також інші нормативно-правові акти, що регулюють господарську діяльність. Підприємство дотримується всіх вимог, пов'язаних з організацією роботи господарських товариств, забезпечуючи прозорість та законність своєї діяльності. Окрім цього, компанія враховує положення галузевих стандартів, державних будівельних норм і технічних регламентів, які регулюють виробництво залізобетонних конструкцій.

Предметом діяльності ТДВ «Хмельницькзалізобетон» є виробництво та реалізація будівельних матеріалів, виготовлення металопластикових виробів (вікон, дверей тощо), полімерних, комбінованих, пневматичних та інших виробів, а також виробів з бетону, металу та деревини. Окрім цього, товариство займається виробництвом продукції промислового призначення, видавничою та редакційною діяльністю, транспортною експедицією та іншими видами діяльності, що відповідають чинному законодавству України. ТДВ «Хмельницькзалізобетон» володіє майном, переданим учасниками як внесок до статутного капіталу, продукцією, виготовленою в результаті господарської діяльності, отриманими доходами та іншим майном, набутим на законних підставах. Підприємство несе відповідальність за своїми зобов'язаннями всім належним йому майном. Учасники товариства, своєю чергою, несуть відповідальність за зобов'язаннями товариства в межах своїх вкладів та пропорційно ризикують збитками, пов'язаними з діяльністю товариства.

Дослідження основних техніко-економічних показників є важливим етапом аналізу діяльності підприємства 2019-2023 рр. (табл. А.1 додатку А), який дозволяє оцінити його ефективність, продуктивність і фінансовий стан. Ці показники розглядаються в динаміці, що дозволяє виявити основні тенденції розвитку підприємства, провести порівняння значень у різні роки та оцінити їхню важливість для загальної діяльності компанії.

Аналіз наведених даних свідчить, що за досліджуваний період обсяг чистого доходу зріс на 33%, збільшившись з 638 млн грн до 849 млн грн, що стало можливим завдяки підвищенню продуктивності праці у 1,52 рази. Варто зазначити, що найзначніше зростання обсягів виробництва, яке склало 47,33%, спостерігалось у 2023 році.

Збільшення чистого доходу від реалізації продукції та зміни у собівартості виробництва зумовили певні коливання показника «витрати на 1 грн реалізованої продукції»: якщо у 2019 році цей показник становив 0,94 грн, то у 2023 році він збільшився до 0,95 грн. Зростання виручки від

реалізації продукції разом зі збільшенням собівартості виробництва спричинило підвищення валового прибутку з 139,713 тис. грн у 2019 році до 147,307 тис. грн у 2023 році, тобто на 5,44%.

Аналіз даних показує, що впродовж 2019–2023 років підприємство демонструвало позитивну динаміку таких показників, як чистий дохід, собівартість та чистий прибуток. Однак у 2022 році через повномасштабне вторгнення РФ, значне зростання цін на паливно-мастильні матеріали та зниження підприємницької активності прибуток підприємства зменшився порівняно з попередніми роками.

Паралельно з цими змінами відбувався процес скорочення чисельності працівників. За п'ять років середньооблікова чисельність персоналу зменшилася з 493 до 431 особи, що становить скорочення на 12,58%. Водночас впровадження механізації та автоматизації окремих виробничих процесів забезпечило зростання продуктивності праці у 1,52 рази. Якщо у 2019 році продуктивність праці одного працівника становила 1295,87 тис. грн, то у 2023 році вона зросла до 1971,5 тис. грн, що є найвищим показником за аналізований період.

Отже, за аналізований період підприємство продемонструвало позитивну динаміку основних економічних показників, зокрема зростання чистого доходу та продуктивності праці, що стало можливим завдяки механізації та автоматизації виробничих процесів. Водночас певні виклики, зокрема зменшення чисельності персоналу та вплив зовнішніх факторів у 2022 році, тимчасово уповільнили розвиток, але не зупинили загальну тенденцію до зростання. Проаналізуємо динаміки обсягу і структури виробництва усіх видів продукції (табл. А.2).

Наведені дані свідчать, що реалізована продукція підприємства збільшилася на 210,8 млн грн, що стало результатом приросту виробництва та реалізації таких товарів: залізобетонних конструкцій на 121,88 млн грн, цементного розчину на 75,5 млн грн, дерев'яних виробів на 45,03 млн грн та тротуарної плитки на 12,2 млн грн. Однак одночасно спостерігається

скорочення обсягів виробництва деяких асортиментних позицій, зокрема іншої продукції на 43,8 млн грн.

Що стосується зміни структури обсягу виробництва та реалізації продукції, варто відзначити скорочення загальної частки виробництва тротуарної плитки та бруківки на 0,88% та інших видів продукції на 9,26%. Водночас зростає частка виробництва залізобетонних конструкцій на 7,21%, цементного розчину на 1,96% та дерев'яних виробів на 0,97%. Структура продукції у 2023 р. наведена на рис. А.1. додатку А.

Наведений рисунок показує, що найбільшу питому вагу в структурі виробництва ТДВ «Хмельницькзалізобетон» займає виробництво залізобетонних конструкцій (35,96%), за ним слідує виробництво цементного розчину (29,88%) та виготовлення дерев'яних виробів (18,42%). Найменший обсяг в структурі виробництва займають інші види продукції (7,28%) та виробництво тротуарної плитки та бруківки (8,46%). Зміни в структурі виробництва переважно зумовлені коливаннями попиту і пропозиції на ринку, а також укладанням контрактів із компаніями, які замовляють продукцію, відмінну від традиційної для підприємства.

Для оцінки ефективності діяльності підприємства необхідно проаналізувати його фінансові результати (табл. А.3 додатку А). Як показують дані, прибуток підприємства здебільшого формується від реалізації продукції, в той час як інші доходи та витрати складають незначну частину загальних фінансових результатів. У 2023 році підприємство отримало прибуток у розмірі 39,37 млн грн, що на 647 тис. грн менше, ніж у 2019 році. За аналізований період спостерігався приріст чистого доходу на 210,85 млн грн (або в 1,46 рази), а також зростання собівартості на 203,25 млн грн (або в 1,57 рази). Вищі темпи зростання собівартості порівняно з чистим доходом призвели до збільшення валового прибутку лише на 7,59 млн грн, або в 1,1 рази. Інші операційні доходи скоротились майже на 27%, в той час як витрати на збут та інші операційні витрати зросли, що призвело до зниження фінансових результатів від операційної діяльності на 25,37 млн

грн, або майже на 30%.

Отже, проведений аналіз основних техніко-економічних показників показав, що на підприємстві спостерігається позитивна динаміка: зростають обсяги виробництва та реалізації продукції, збільшується валовий прибуток, підвищуються прибутковість, вартість основних фондів та фондівіддача. Однак одночасно фіксується зниження рентабельності. Тепер доцільно перейти до аналізу складових, які впливають на фінансову стійкість підприємства.

Проблема управління фінансовою стійкістю є однією з найбільш актуальних для більшості вітчизняних підприємств, оскільки стабільність їх фінансового стану є основою для забезпечення конкурентоспроможності та ефективності в умовах ринкових змін. У сучасних умовах, коли економіка країни зазнає різноманітних викликів, зокрема, інфляційних коливань, валютних ризиків, політичної нестабільності та глобальних економічних змін, підприємства повинні не лише ефективно планувати свої фінансові ресурси, але й мати гнучку стратегію для адаптації до зовнішніх змін. Збереження фінансової стійкості передбачає баланс між доходами і витратами, управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, оптимізацію структури капіталу та формування ефективної стратегії ризик-менеджменту. Водночас важливим аспектом є розробка адекватної системи моніторингу та аналізу фінансових показників для своєчасного виявлення негативних тенденцій та коригування стратегії розвитку підприємства.

Аналіз структури капіталу є надзвичайно важливим для будь-якого підприємства, оскільки він дозволяє оцінити, наскільки ефективно використовуються залучені та власні ресурси для фінансування діяльності компанії. Структура капіталу відображає співвідношення між власним та позиковим капіталом, що в свою чергу впливає на рівень фінансових ризиків і здатність підприємства забезпечити свою платоспроможність і стійкість [7]. Структура капіталу показує здатність підприємства покривати свої зобов'язання в умовах змін на ринку чи економічних коливань.

Здійснено аналіз структури капіталу ТДВ «Хмельницькзалізобетон» протягом останніх п'яти років, результати якого наведено в таблиці 2.1. Відповідно до отриманих даних, за п'ять років загальний капітал підприємства збільшився у 2,3 рази, що становить 189 млн. грн. Зокрема, власний капітал зріс у 2,6 рази (на 177,8 млн. грн.), довгострокові зобов'язання і забезпечення зросли у 1,06 рази (на 357 тис. грн.), а поточні зобов'язання збільшились у 1,4 рази, або на 11,38 млн. грн. Як відображають тенденції на рис.2.1, частка власного капіталу зросла з 78,88% до 87,34%, збільшившись на 8,74%.

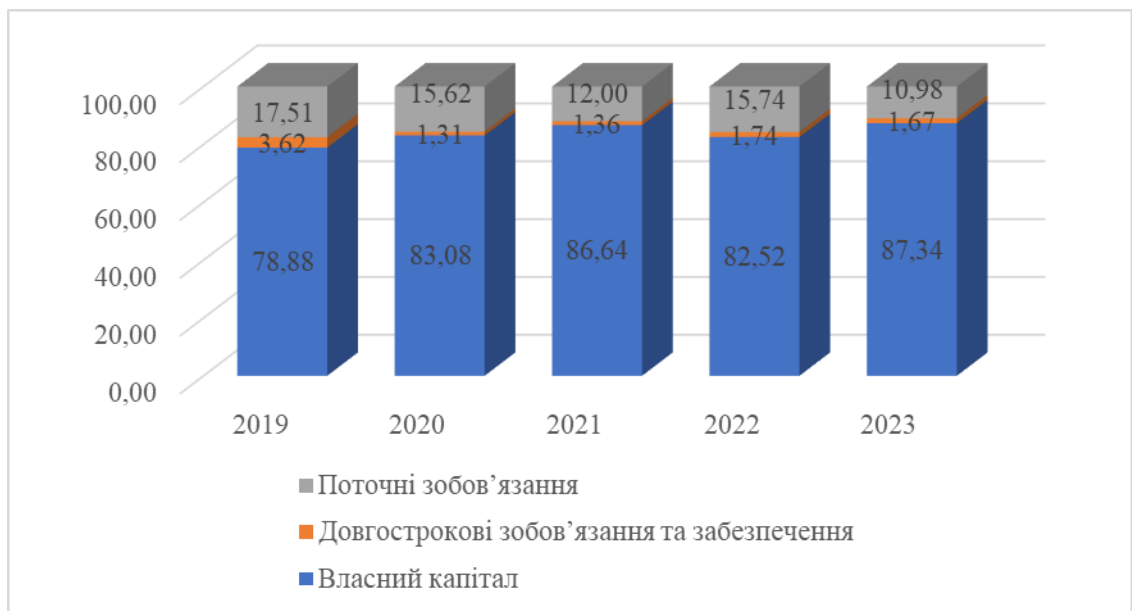

Рисунок 2.1 – Порівняльна структура капіталу ТДВ «Хмельницькзалізобетон» у 2019-2023 рр.

Примітка. Розраховано автором на основі даних фінансової звітності ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

Довгострокові зобов'язання та забезпечення показують незначне зростання, збільшившись на 357 тис. грн або на 1,06 рази, але питомий відсоток зменшився на 1,94%. Зменшення питомої ваги свідчить про поступове зменшення залежності підприємства від довгострокових зобов'язань.

Таблиця 2.1. Структура капіталу ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

Стаття пасиву	2019 р.		2020 р.		2021 р.		2022 р.		2023 р.		Відхилення 2023р. від 2019р. (+, -), тис. грн.	Відхилення в структурі 2023 р до 2019р., %
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Власний капітал	114254	78,88	159159	83,08	199463	86,64	236504	82,52	292122	87,34	177868	8,47
Довгострокові зобов'язання та забезпечення	5238	3,62	2502	1,31	3125	1,36	4991	1,74	5595	1,67	357	-1,94
Поточні зобов'язання	25360	17,51	29918	15,62	27632	12,00	45100	15,74	36740	10,98	11380	-6,52
Всього пасивів	144852	100,00	191579	100	230220	100	286595	100	334457	100	189605	0,00

Примітка. Розраховано автором на основі даних фінансової звітності ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

Поточні зобов'язання зросли на 11380 тис. грн (або на 1,4 рази), однак їх питома вага зменшилася на 6,52%, що вказує на певне поліпшення в управлінні поточними фінансовими зобов'язаннями і зменшення ризиків за короткостроковими зобов'язаннями. Ці зміни в структурі пасивів демонструють позитивні тенденції щодо зростання власних фінансових ресурсів та зниження залежності від зовнішніх зобов'язань, що підвищує фінансову стійкість підприємства.

Основою стабільного розвитку та фінансової стійкості будь-якої організації є її власний капітал. Це поняття має різні інтерпретації, що визначають його сутність та значення в економічному контексті. Власний капітал можна розглядати як вартість, яка створює додаткову вартість [10; 15]; це накопичений запас ресурсів для виробництва матеріальних благ і досягнення тих переваг, що вважаються частиною доходу підприємства; засоби, що включають як грошові кошти, так і майно, на базі яких функціонує торговельне чи промислове підприємство; ресурси і блага, які створюються та розподіляються в державі для задоволення потреб суспільства; а також сума цінностей, вкладених у підприємство з метою отримання прибутку.

Згідно з положеннями (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та планом рахунків, власний капітал підприємства складається зі статутного (пайового) капіталу, вилученого капіталу, додаткового капіталу, резервного капіталу та нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) [6].

Проведемо дослідження складу та структури власного капіталу ТДВ «Хмельницькзалізобетон» (табл. 2.2).

Таблиця 2.2. Склад та структури власного капіталу ТДВ «Хмельницьк-залізобетон»

№ з/п	Показники	Роки					Відхилення (+/-)
		2019	2020	2021	2022	2023	
1	2	3	4	5	6	7	8
Абсолютні значення, тис. грн.							
1.	Зареєстрований (пайовий) капітал	190	190	190	190	190	0
2.	Капітал у дооцінках	5659	5659	5659	5659	5659	0
3.	Додатковий капітал	49	45	40	36	32	-17
4.	Резервний капітал	190	190	190	190	190	0
5.	Нерозподілений прибуток	108172	153075	193393	230431	286051	177879
6.	Вилучений капітал	6	-	9	2	-	-6
Всього власний капітал		114254	159159	199463	236504	292122	177868,00
Структура, %							
1.	Зареєстрований (пайовий) капітал	0,17	0,12	0,10	0,08	0,07	-0,10
2.	Капітал у дооцінках	4,95	3,56	2,84	2,39	1,94	-3,02
3.	Додатковий капітал	0,04	0,03	0,02	0,02	0,01	-0,03
4.	Резервний капітал	0,17	0,12	0,10	0,08	0,07	-0,10
5.	Нерозподілений прибуток	94,68	96,18	96,96	97,43	97,92	3,24
6.	Вилучений капітал	0,005	0,000	0,005	0,001	0,000	-0,005

Примітка. Розраховано автором на основі даних фінансової звітності ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

Наведені дані підтверджують, що власний капітал підприємства збільшився на 177,8 млн. грн., що обумовлено значним приростом нерозподіленого прибутку. Частка нерозподіленого прибутку в загальній структурі власного капіталу досягла 97,92%, що є суттєвим зростанням на 3,24% за весь аналізований період. Водночас, величина зареєстрованого (пайового) капіталу залишалася незмінною і становила 190 тис. грн., що свідчить про відсутність змін у формуванні початкового капіталу. Капітал у дооцінках залишався на рівні 5659 тис. грн., а резервний капітал також залишився незмінним, складши 190 тис. грн. Важливою тенденцією є

скорочення величини додаткового капіталу, який знизився до 32 тис. грн., що може свідчити про зменшення додаткових вкладень або зміну в структурі фінансування підприємства.

Структура власного капіталу ТДВ «Хмельницькзалізобетон» наведена на рис. 2.2.

Представлені дані свідчать про те, що найбільшу частку в структурі власного капіталу займає нерозподілений прибуток, що становить 97,92%, капітал у дооцінках складає 1,94%, додатковий капітал — 0,01%, а резервний капітал — 0,07%. Питома вага цих складових залишалася майже незмінною протягом останніх п'яти років, що вказує на стабільність фінансової структури підприємства та збереження основних напрямів його фінансування.

Аналіз складу і структури довгострокових зобов'язань і забезпечень є важливим етапом у фінансовому аналізі підприємства, оскільки дає змогу оцінити рівень фінансової стабільності та здатність підприємства виконувати свої зобов'язання у середньо- та довгостроковій перспективі. Врахування таких зобов'язань дозволяє виявити можливі ризики, пов'язані з кредитною залежністю, та оцінити, наскільки ефективно підприємство управляє своїми фінансовими ресурсами.

Зростання або зміна структури довгострокових зобов'язань може свідчити про зміни в стратегії підприємства, таких як залучення нових джерел фінансування або погіршення фінансової ситуації. Важливою частиною цього аналізу є вивчення умов і строків погашення таких зобов'язань, а також їхній вплив на ліквідність та здатність генерувати прибуток у майбутньому.

Таким чином, правильне управління довгостроковими зобов'язаннями дозволяє знизити фінансові ризики і забезпечити стабільний розвиток підприємства, що є критично важливим для підтримки довгострокової фінансової стійкості.

Проведемо аналіз складу і структури довгострокових зобов'язань і забезпечень ТДВ «Хмельницькзалізобетон» (табл.2.3).

Таблиця 2.3. Склад та структура довгострокових зобов'язань і забезпечень ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

№ з/п	Показники	Роки					Відхилення (+/-)
		2019	2020	2021	2022	2023	
1	2	3	4	5	6	7	8
Абсолютні значення, тис. грн.							
1.	Довгострокові кредити банків	2987	-	-	-	-	-2987
2.	Довгострокові забезпечення	2251	2502	3125	4991	5595	3344
	Довгострокові зобов'язання і забезпечення	5238	2502	3125	4991	5595	357
Структура, %							
1.	Довгострокові кредити банків	57,03	-	-	-	-	-57,03
2.	Довгострокові забезпечення	42,97	100,00	100,00	100,00	100,00	57,03

Примітка. Розраховано автором на основі даних фінансової звітності ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

Згідно з наведеними даними, за 5 років величина довгострокових зобов'язань і забезпечень збільшилася на 357 тис. грн, що стало результатом приросту довгострокових забезпечень на 3,3 млн. грн. Стаття «Довгострокові забезпечення» відображає нараховані витрати і платежі, що очікуються в майбутньому, такі як витрати на оплату відпусток, гарантійні зобов'язання тощо. Розмір цих витрат на момент складання балансу може бути визначений лише на основі прогнозних оцінок.

У 2019 році підприємство мало в своїх пасивах довгострокові кредити банків на суму 2,9 млн. грн, і їх частка в структурі довгострокових зобов'язань і забезпечень складала 57,03%. Проте впродовж 2020-2023 років структура довгострокових зобов'язань і забезпечень змінилася, і в цей період в ній залишилася лише одна стаття — довгострокові забезпечення. Це свідчить про зниження залежності підприємства від банківських кредитів та збільшення акценту на забезпеченнях, що можуть бути менш ризикованими для фінансової стійкості підприємства.

Аналіз складу та структури поточних зобов'язань є важливою частиною фінансового аналізу підприємства, оскільки поточні зобов'язання безпосередньо впливають на його платоспроможність та ліквідність. Поточні зобов'язання — це борги та зобов'язання, які повинні бути погашені протягом одного року або в межах операційного циклу підприємства, залежно від того, який період є більшим.

1. Оцінка ліквідності та платоспроможності. Структура поточних зобов'язань дозволяє оцінити, наскільки підприємство здатне своєчасно виконувати свої короткострокові зобов'язання. Важливими є показники співвідношення поточних зобов'язань до поточних активів, що дає змогу оцінити можливість погашення боргів без порушення фінансової стабільності.

2. Ідентифікація ризиків. Наявність значної частки короткострокових зобов'язань у загальній структурі пасивів може вказувати на високий рівень фінансових ризиків. Аналіз складу зобов'язань дозволяє виявити залежність підприємства від зовнішнього фінансування, що може створювати труднощі при виконанні зобов'язань у разі несприятливих змін на фінансовому ринку або зменшення прибутковості підприємства.

3. Визначення фінансової гнучкості. Вивчення структури поточних зобов'язань допомагає оцінити, які саме зобов'язання потребують негайного виконання (наприклад, короткострокові кредити, постачальницькі заборгованості) і чи є можливість їх рефінансування або пролонгації, що підвищує фінансову гнучкість.

4. Підвищення управлінської ефективності. Аналіз поточних зобов'язань дає змогу розпізнати можливості для оптимізації структури пасивів. Наприклад, якщо значну частину поточних зобов'язань складають заборгованості перед постачальниками, то підприємству може бути корисно переукласти угоди на більш вигідних умовах, збільшити терміни оплати або залучити більш дешеве фінансування.

Таким чином, аналіз складу та структури поточних зобов'язань дозволяє підприємству більш точно прогнозувати фінансові потреби, управляти ризиками та забезпечити фінансову стійкість у короткостроковій перспективі.

Проведемо аналіз складу та структури поточних зобов'язань ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2019-2023 рр. (табл. 2.4)

Таблиця 2.2. Склад та структури поточних зобов'язань і забезпечень ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

№ з/п	Показники	Роки					Відхилення (+/-)
		2019	2020	2021	2022	2023	
1	2	3	4	5	6	7	8
Абсолютні значення, тис. грн.							
1.	Короткострокові кредити банків	-	3300	-	-	-	-
2.	Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	-	-	-	-	-	-
	товари, роботи, послуги	3039	3679	2682	2627	5685	2646
	розрахунками з бюджетом	6580	3552	4004	4719	8088	1508
	розрахунками зі страхування	953	687	645	1026	1123	170
	розрахунками з оплати праці	2152	2560	2498	4049	4374	2222
3.	Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	10922	13897	15958	29369	14078	3156
4.	Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	655	911	1128	1345	1369	714
5.	Інші поточні зобов'язання	1059	1332	717	1965	2023	964
Всього поточні зобов'язання		25360	29918	27632	45100	36740	11380
Структура, %							
1.	Короткострокові кредити банків	-	11,03	-	-	-	-

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5	6	7	8
2.	Поточна кредиторська заборгованість	-	-	-	-	-	-
	довгостроковими зобов'язаннями	-	-	-	-	-	-
	товари, роботи, послуги	11,98	12,30	9,71	5,82	15,47	3,49
	розрахунками з бюджетом	25,95	11,87	14,49	10,46	22,01	-3,93
	розрахунками зі страхування	3,76	2,30	2,33	2,27	3,06	-0,70
	розрахунками з оплати праці	8,49	8,56	9,04	8,98	11,91	3,42
3.	Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	43,07	46,45	57,75	65,12	38,32	-4,75
4.	Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	2,58	3,04	4,08	2,98	3,73	1,14
5.	Інші поточні зобов'язання	4,18	4,45	2,59	4,36	5,51	1,33

Примітка. Розраховано автором на основі даних фінансової звітності ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

Дані, наведені в таблиці 2.4, свідчать про збільшення обсягу поточних зобов'язань на 11,3 млн грн, що стало результатом приросту кількох складових. Зокрема, поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги зросла на 2,6 млн грн, за розрахунками з бюджетом — на 1,5 млн грн, за розрахунками зі страхування — на 170 тис. грн, за розрахунками з оплати праці — на 2,2 млн грн, за одержаними авансами — на 3,2 млн грн, а за розрахунками з учасниками — на 714 тис. грн. На кінець 2023 року абсолютна величина поточних зобов'язань і забезпечень склала 36,7 млн грн. Це свідчить про зростання фінансового тиску на підприємство, що потребує ефективного управління для забезпечення своєчасного виконання зобов'язань.

Зміна структури поточних зобов'язань і забезпечень ТДВ «Хмельницькзалізобетон» у 2019-2023 рр. відображена на рис. 2.3.

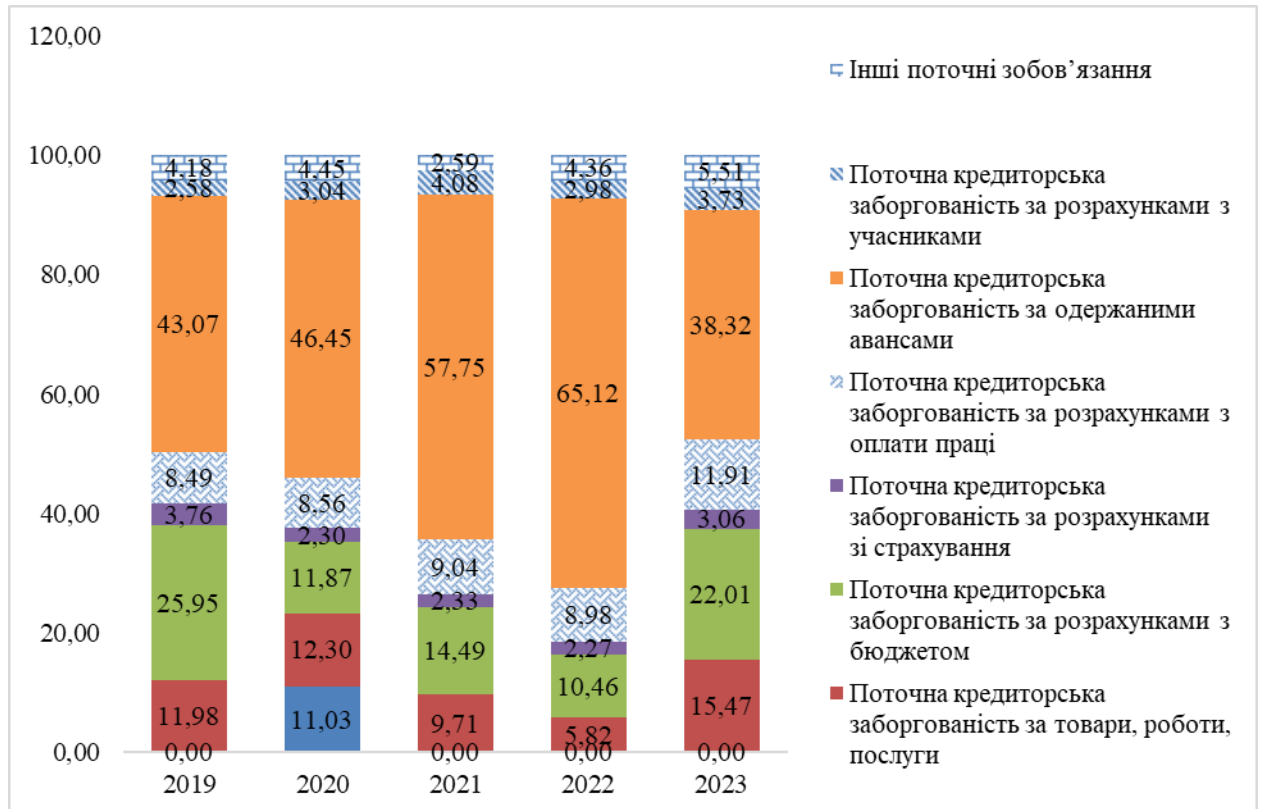

Рисунок 2.3 – Структура поточних зобов'язань і забезпечень ТДВ «Хмельницькзалізобетон» у 2019-2023 рр.

Примітка. Розраховано автором на основі даних фінансової звітності ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

Як показує наведений рисунок, найбільшу питому вагу в структурі поточних зобов'язань і забезпечень протягом усіх років аналізованого періоду мала поточна кредиторська заборгованість з одержаними авансами. Її частка варіювалась від 43,07% у 2019 році до 38,32% у 2023 році. Також значну частку в поточних зобов'язаннях займають поточна кредиторська заборгованість з бюджетом (22,01%) та поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги (15,47%). Найменшу частку в структурі поточних зобов'язань складають поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхуванням (3,06%) та поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками (3,73%). Всі зміни в структурі

поточних зобов'язань і забезпечень не перевищують 5%, що свідчить про певну стабільність в управлінні зобов'язаннями підприємства.

Таким чином, проведений аналіз засвідчив збалансовану структуру пасивів підприємства: власний капітал значно переважає залучений; фінансування поточної діяльності відбувається в основному за рахунок власних фінансових ресурсів, і, зокрема, нерозподіленого прибутку підприємства. Однак, для забезпечення фінансової стійкості необхідно провести її оцінку на основі розрахунку фінансових коефіцієнтів.

2.2. Оцінювання рівня фінансової стійкості підприємства

Сьогодні в Україні основною проблемою для ефективного функціонування підприємств є недостатній рівень оцінки їх фінансової стійкості. Цей процес є важливим інструментом для виявлення вразливих місць в діяльності підприємства та розробки стратегій для покращення управлінських підходів до його фінансової стабільності. Отже, оцінка фінансової стійкості стає необхідною умовою для покращення фінансового здоров'я підприємства та його подальшого розвитку.

У сучасних умовах економічної нестабільності багато підприємств стикаються з серйозними фінансовими труднощами. Однак, крім зовнішніх чинників, на діяльність підприємств негативно впливає й недостатній рівень фінансової стійкості. Тому, в умовах політичної та економічної кризи, одним із головних завдань будь-якої організації є забезпечення та ефективне управління фінансовою стійкістю. Це вимагає глибокого аналізу факторів, які безпосередньо впливають на цей аспект [8, с. 62].

Фінансово стійким підприємством можна вважати таке, яке характеризується низкою важливих показників: високою платоспроможністю (здатністю своєчасно виконувати фінансові зобов'язання); високою кредитоспроможністю (можливістю ефективно обслуговувати кредити, своєчасно сплачувати відсотки та повертати основну суму боргу); стабільною

рентабельністю, що дозволяє компанії розвиватися, зберігаючи рівновагу між інтересами акціонерів і менеджменту, а також підтримувати оптимальний рівень дивідендів і курсу акцій; високою ліквідністю балансу, яка забезпечує можливість перетворювати активи на готівку в необхідні строки для покриття своїх зобов'язань [14, с. 92].

Ключовим індикатором фінансового стану будь-якого підприємства є показники його фінансової стійкості, які є основою для оцінки здатності організації до подолання різноманітних фінансових викликів і забезпечення стабільного функціонування в умовах змінюваного ринкового середовища. Оцінка фінансової стійкості повинна бути комплексною, включаючи не лише оцінку фінансових показників, а й їхнє співвідношення з іншими аспектами господарської діяльності підприємства, такими як використання ресурсів, ефективність управління, організаційна структура та стратегічні орієнтири.

Існує кілька методичних підходів до визначення фінансової стійкості підприємства, серед яких можна виділити три основні групи: коефіцієнтний, агрегатний та інтегральний підходи [1, с. 23]. Кожен із цих підходів має свої особливості та застосовується залежно від конкретних умов підприємства і цілей дослідження. Коефіцієнтний підхід до оцінки фінансової стійкості базується на аналізі ключових фінансових коефіцієнтів, таких як коефіцієнти платоспроможності, ліквідності, фінансової незалежності та інші. Вони дають змогу визначити співвідношення між власними та залученими засобами, а також рівень ефективності управління фінансовими потоками. Це один із найбільш поширених та доступних методів оцінки фінансової стійкості, оскільки він дозволяє швидко отримати орієнтовні результати, що дозволяють виявити сильні та слабкі сторони підприємства.

Агрегатний підхід передбачає аналіз фінансової стійкості за допомогою групування показників у певні агреговані категорії. Цей метод дозволяє дати більш загальну оцінку фінансового стану підприємства, враховуючи його загальні тенденції та закономірності. У свою чергу, інтегральний підхід дозволяє об'єднати різноманітні показники та фактори, що впливають на

фінансову стійкість, у єдину модель, що дозволяє здійснити комплексну оцінку підприємства з урахуванням його реальних можливостей та зовнішніх чинників. Проведемо оцінювання фінансової стійкості ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за допомогою коефіцієнтного та агрегатного підходів, що дозволить детально проаналізувати його фінансову діяльність, визначити рівень ризику та розробити рекомендації для покращення фінансової стійкості в умовах економічної нестабільності (табл. 2.5).

Таблиця 2.5. Показники оцінки фінансової стійкості підприємства

№ з/п	Назва коефіцієнтів	Призначення(опис)	Нормативне (рекомендоване) значення
1	2	3	4
1	Коефіцієнт автономії	відображає ступінь незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Він розраховується як відношення загальної суми власних коштів до підсумку балансу.	>0,5
2	Коефіцієнт фінансової залежності	є зворотнім до коефіцієнту автономії. Збільшення цього показника свідчить про зростання частки залучених коштів у фінансуванні підприємства.	<2,0 <0,5
3	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	демонструє, яку частину власного капіталу використовує підприємство для фінансування своєї поточної діяльності. Він розраховується як відношення власного капіталу до оборотних активів.	>0,4
4	Коефіцієнти забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами	визначає рівень забезпеченості підприємства ресурсами для ведення незалежної фінансової політики. Визначається як відношення власних оборотних коштів до загальної суми оборотних коштів.	>0,1
5	Коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталу (коефіцієнт фінансової стійкості)	характеризує фінансову стійкість підприємства, вказуючи, скільки одиниць власного капіталу припадає на кожну одиницю залученого капіталу.	>1,0
6	Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу (коефіцієнт фінансового ризику; фінансування)	є зворотнім до попереднього і відображає, скільки одиниць залученого капіталу припадає на кожну одиницю власного капіталу.	<0,5

Продовження табл. 2.5

1	2	3	4
7	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	відображає, яку частину оборотних активів покривають власні кошти підприємства.	>0,1
8	Коефіцієнт співвідношення реальних активів і вартості майна	показує, скільки одиниць реальних активів припадає на кожну одиницю вартості майна. Він характеризує потенціал активів підприємства.	>0,5
9	Коефіцієнт поточних зобов'язань	демонструє частку поточних зобов'язань у загальній сумі джерел фінансування підприємства.	>0,5
10	Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	вказує на частку довгострокових зобов'язань у загальній сумі джерел фінансування.	<0,2
11	Коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів	характеризує рівень забезпеченості необоротних активів власними коштами.	>0,5

Джерело: [1]

Здійснено обчислення та аналіз зазначених коефіцієнтів для ТДВ «Хмельницькзалізобетон» (табл. 2.6). Згідно з наведеними даними, коефіцієнт фінансової автономії збільшився на 8% за п'ятирічний період і на сьогодні становить 0,87, що свідчить про те, що власний капітал покриває 87% пасивів підприємства. У той же час коефіцієнт фінансової залежності зменшився і зараз знаходиться в межах нормативних значень, складаючи 0,13. Це означає, що залучені фінансові ресурси складають лише 13% пасивів підприємства. Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного капіталу спрямована на фінансування оборотних активів, а яка — на фінансування необоротних. У нашому випадку значення цього коефіцієнта значно перевищує нормативне та становить 1,49 у 2023 році. Це свідчить, що підприємство може профінансувати оборотні активи майже в 1,5 рази більше за рахунок власних ресурсів. Коефіцієнти забезпеченості оборотних активів власними оборотними засобами відображають ступінь достатності довгострокових коштів для підтримки безперебійного виробничо-збутового процесу компанії. Виходячи з того, що значення цього

показника перевищує нормативне, можна стверджувати, що власний капітал підприємства на 1,2 рази перевищує обсяг оборотних активів.

Таблиця 2.6. Показники оцінки фінансової стійкості ТДВ «Хмельницьк-залізобетон»

№ з/п	Назва коефіцієнтів	Нормативне значення	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Коефіцієнт автономії	>0,5	0,79	0,83	0,87	0,83	0,87
2	Коефіцієнт фінансової залежності	<0,5	0,21	0,17	0,13	0,17	0,13
3	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0,4	1,56	1,84	1,81	1,53	1,49
4	Коефіцієнти забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами	>0,1	1,35	1,35	1,25	1,29	1,19
5	Коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталу (коефіцієнт фінансової стійкості)	>1,0	3,73	4,91	6,49	4,72	6,90
6	Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу (коефіцієнт фінансового ризику; фінансування)	<0,5	0,27	0,20	0,15	0,21	0,14
7	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	>0,1	0,58	0,68	0,73	0,68	0,48
8	Коефіцієнт співвідношення реальних активів і вартості майна	>0,5	0,67	0,58	0,67	0,60	0,49
9	Коефіцієнт поточних зобов'язань	>0,5	0,83	0,92	0,90	0,90	0,87
10	Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	<0,2	0,17	0,08	0,10	0,10	0,13
11	Коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів	>0,5	0,63	0,63	0,60	0,56	0,68

Примітка. Розраховано автором на основі даних фінансової звітності ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

Коефіцієнт співвідношення власного та залученого капіталу (фінансова стійкість) значно перевищує нормативне значення і демонструє зростання, що свідчить про те, що власний капітал у 6,9 разу перевищує довгострокові та поточні зобов'язання підприємства. Коефіцієнт співвідношення залученого

і власного капіталу (фінансовий ризик або фінансування) зменшується, що означає, що на кожному 1 грн власного капіталу припадає лише 14 коп. залучених коштів.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами показує, наскільки компанія забезпечена довгостроковими коштами для підтримки безперебійного функціонування її виробничо-збутового процесу. Розраховується як співвідношення власних оборотних коштів до суми запасів. Високе значення цього коефіцієнта свідчить, що 48% оборотних активів фінансується за рахунок власних фінансових ресурсів, що є значним перевищенням норми.

Коефіцієнт співвідношення реальних активів і вартості майна є єдиним показником, який виявляється нижчим за нормативне значення, що свідчить про те, що на кожному 1 грн активів припадає 49 коп. запасів, незавершеного виробництва, основних засобів і витрат майбутніх періодів.

Коефіцієнт поточних зобов'язань перевищує нормативне значення, що вказує на те, що поточні зобов'язання складають 87% залученого капіталу. Коефіцієнт довгострокових зобов'язань показує, що довгострокові зобов'язання та забезпечення складають 13% від загальної суми залученого капіталу.

Коефіцієнт співвідношення необоротних активів і власних коштів демонструє, що на фінансування необоротних активів використовується 68% власних коштів.

В загальному, проведені розрахунки підтверджують стабільний фінансовий стан підприємства та достатній рівень забезпеченості ТДВ «Хмельницькзаліобетон» власними фінансовими ресурсами.

Другий підхід – інтегральний підхід дозволяє здійснити комплексну оцінку рівня фінансової стійкості. Це особливо корисно в умовах кризових явищ в економічній системі, коли традиційні господарські зв'язки підприємства порушені, і відбувається процес формування нових

партнерських відносин, які повинні забезпечити необхідний рівень фінансової стійкості [4, с. 38].

Показники фінансової стійкості в рамках цього підходу відображають стан і структуру активів підприємства, а також їх забезпечення відповідними джерелами покриття. Система показників для оцінки фінансової стійкості за інтегральним підходом поділяється на дві групи (табл. 2.7).

Таблиця 2.7. Характеристика показників фінансової стійкості, визначеної за інтегральним підходом

№ з/п	Назва показника	Суть показника	Алгоритм розрахунку
1	Коефіцієнт покриття матеріальних запасів власними оборотними коштами ($Z_{\text{вок}}$)	Характеризує ту частку матеріальних оборотних активів, що фінансується за рахунок власних оборотних коштів	ВОК/МОА, де ВОК - власні оборотні кошти, МОА - матеріальні оборотні активи
2	Коефіцієнт маневреності власних коштів ($K_{\text{ман}}$)	Відображує мобільність власних джерел коштів	ВОК/ВК, де ВК - обсяг власного капіталу
3	Індекс постійного активу ($K_{\text{п.а.}}$)	Характеризує частку основних засобів та необоротних активів у складі власних джерел коштів	ОЗ/ВК, де ОЗ - основні засоби та інші необоротні активи
4	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів ($K_{\text{дп.}}$)	Дає оцінку інтенсивності використання підприємством довгострокових позикових коштів на відновлення та розширення	ДК/ВК, де ДК - обсяг довгострокового капіталу підприємства
5	Коефіцієнт накопичення зносу ($K_{\text{н.з.}}$)	Слугує для оцінки ступеня фінансування, заміни та оновлення основних засобів за рахунок їх зносу	$Z/P_{\text{б.в.}}$, де Z - нарахована сума зносу, $P_{\text{б.в.}}$ - первісна балансова вартість основних засобів
6	Коефіцієнт реальної вартості майна ($K_{\text{рв.}}$)	Характеризує рівень виробничого потенціалу підприємства	$(O3+V3+MB+MШП)/A$, де $O3$ - вартість основних засобів; $НВ$ - вартість незавершеного виробництва; $V3$ - вартість виробничих запасів; $MШП$ - вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів
7	Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів ($K_{\text{зс.}}$)	Відображає залежність підприємства від позикових коштів	ПК/Вк, де ПК - обсяг позикового капіталу підприємства

Джерело: [4].

Цей підхід є цікавим тим, що в процесі його реалізації кожен показник аналізується в контексті взаємозв'язку з іншими показниками. Крім того, для загальної оцінки фінансового стану підприємства за цим підходом використовують узагальнений показник зміни фінансової стійкості підприємства [4, с. 39]:

$$\Phi_c = \frac{1+2 K_{\text{дн}}^1 + 3_{\text{вок}}^1 + 1/K_{\text{зс}}^1 + K_{\text{рв}}^1 + K_{\text{на}}^1}{1+2 K_{\text{дн}}^0 + 3_{\text{вок}}^0 + 1/K_{\text{зс}}^0 + K_{\text{рв}}^0 + K_{\text{на}}^0} - 1 \quad (2.1)$$

де, $K_{\text{дн}}^1, K_{\text{дн}}^0$ - коефіцієнт довгострокового залучення коштів у звітному та попередньому періодах; $3_{\text{вок}}^1, 3_{\text{вок}}^0$ — коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними оборотними коштами у звітному та попередньому періодах; $K_{\text{зс}}^1, K_{\text{зс}}^0$ - коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів у звітному та попередньому періодах; $K_{\text{рв}}^1, K_{\text{рв}}^0$ — коефіцієнт реальної вартості майна; $K_{\text{на}}^1, K_{\text{на}}^0$ — коефіцієнт постійного активу.

Оцінка фінансової стійкості підприємства за допомогою наведених показників дозволяє отримати комплексну картину його фінансового стану. Коефіцієнт покриття матеріальних запасів власними оборотними коштами дає уявлення про частку матеріальних активів, фінансованих за рахунок власних коштів. Коефіцієнт маневреності власних коштів характеризує мобільність фінансових ресурсів, тоді як індекс постійного активу дає оцінку частки необоротних активів у складі власних джерел. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів відображає інтенсивність використання позикових ресурсів для розвитку підприємства, а коефіцієнт накопичення зносу оцінює ефективність оновлення основних засобів. Коефіцієнт реальної вартості майна визначає рівень виробничого потенціалу підприємства, а коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів вказує на рівень залежності від позикових джерел фінансування. Усі ці показники в сукупності дають важливу інформацію для аналізу фінансової стійкості та здатності підприємства до ефективного управління своїми активами і зобов'язаннями.

Здійснено розрахунок інтегрального показника фінансової стійкості для ТДВ «Хмельницькзалізобетон» (табл. 2.8)

Таблиця 2.8. Показників фінансової стійкості ТДВ «Хмельницькзалізобетон» визначеної за інтегральним підходом

№ з/п	Назва показника	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7
1	Коефіцієнт покриття матеріальних запасів власними оборотними коштами ($Z_{\text{вок}}$)	3,27	4,36	2,96	3,76	4,07
2	Коефіцієнт маневреності власних коштів ($K_{\text{ман}}$)	0,37	0,37	0,40	0,44	0,32
3	Індекс постійного активу ($K_{\text{п.а.}}$)	0,61	0,56	0,58	0,54	0,44
4	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів ($K_{\text{дп}}$)	0,05	0,02	0,02	0,02	0,02
5	Коефіцієнт накопичення зносу ($K_{\text{н.з.}}$)	0,28	0,28	0,27	0,29	0,34
6	Коефіцієнт реальної вартості майна ($K_{\text{рв.}}$)	0,67	0,58	0,67	0,60	0,49
7	Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів ($K_{\text{зс.}}$)	0,27	0,20	0,15	0,21	0,14
Фінансова стійкість		-	0,22	0,02	-0,09	0,21

Примітка. Розраховано автором на основі даних фінансової звітності ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

Аналіз фінансової стійкості підприємства за інтегральним підходом показує, що підприємство здатне підтримувати певний рівень стабільності в умовах змін у фінансових показниках. Відзначається значна здатність покривати матеріальні запаси власними оборотними коштами, що свідчить про високий рівень фінансової забезпеченості в короткостроковій перспективі. Проте, зниження коефіцієнтів маневреності власних коштів та індексу постійного активу вказує на можливу втрату гнучкості у фінансових ресурсах і зменшення частки основних засобів в загальній структурі капіталу.

Незважаючи на невисокі показники використання позикових коштів, що є позитивним аспектом, зростання коефіцієнта накопичення зносу та зниження коефіцієнта реальної вартості майна вказують на можливі ризики, пов'язані з деградацією виробничого потенціалу підприємства. Однак

зменшення залежності від позикових коштів і стабільність фінансової стійкості вказують на покращення в управлінні фінансовими потоками підприємства.

Інтегральний підхід дозволяє оцінити загальний рівень фінансової стійкості підприємства, підтверджуючи, що хоча є деякі негативні тенденції, загальна ситуація залишається контрольованою. Зберігається певний резерв для подальшого зміцнення фінансової стійкості через покращення структури активів та капіталу, оновлення основних засобів та зниження рівня зносу.

Розрахований за формулою 2.1 рівень фінансової стійкості має такі критерії оцінювання:

— якщо $\Phi_c > 0$, спостерігається збільшення фінансової стійкості підприємства;

— якщо $\Phi_c < 0$, спостерігається зниження фінансової стійкості підприємства.

Отримані результати показують, що у 2020-2021 роках та 2023 році відбулося зростання рівня фінансової стійкості. Однак у 2022 році інтегральний показник набув від'ємного значення, що вказує на зниження фінансової стійкості підприємства порівняно з 2021 роком.

Фінансова стійкість організації безпосередньо залежить від ефективності управлінських рішень. Розподіл відповідальності за відповідні напрями управління є важливим аспектом у підтримці фінансової стійкості. Це передбачає чітке визначення ролей і функцій кожного підрозділу або менеджера, що бере участь у фінансових процесах. Для ефективного управління фінансовою стійкістю важливо, щоб кожен напрямок діяльності (планування бюджету, контроль за витратами, управління грошовими потоками, залучення інвестицій тощо) був чітко регламентований і мав відповідальну особу чи групу осіб, здатних своєчасно реагувати на зміни в економічному середовищі.

Таблиця 2.9 Розподіл відповідальності із управління фінансовою стійкістю ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

Ключова ланка	Функції	Відповідальність за фінансову стійкість	Типові проблеми
Генеральний директор	Загальне керівництво підприємством, стратегічне планування.	Затвердження фінансової стратегії, контроль ключових фінансових показників, прийняття рішень щодо капіталовкладень.	Несистематичне стратегічне планування в управлінні фінансами може призвести до неефективного використання ресурсів та зниження фінансової стійкості підприємства.
Директор фінансовий	Управління фінансами, бюджетування, контроль витрат.	Розробка фінансового плану, аналіз фінансових ризиків, контроль ліквідності та платоспроможності.	Неефективний контроль витрат або неправильна оцінка фінансових ризиків може спричинити зниження ліквідності
Головний бухгалтер	Ведення бухгалтерського обліку, складання звітності.	Забезпечення прозорості фінансових операцій, своєчасна подача фінансової звітності, контроль податкових платежів.	Можливі проблеми з несвоєчасним складанням звітності, помилками в обліку, недостатнім контролем податкових зобов'язань, низькою автоматизацією процесів та відсутністю прозорості витрат і запасів.
Директор комерційний	Управління продажами, ціноутворення, укладання договорів.	Забезпечення достатнього обсягу продажів, контроль дебіторської заборгованості, оптимізація умов контрактів.	Проблеми з низьким обсягом продажів або підвищеним рівнем дебіторської заборгованості, що може негативно вплинути на грошовий потік і фінансову стійкість підприємства.
Відділ збуту	Організація реалізації продукції, робота з клієнтами.	Виконання планів продажів, моніторинг ринку, зменшення ризику прострочень платежів від клієнтів.	Проблеми з виконанням планів продажів або низька ефективність роботи з клієнтами можуть призвести до погіршення фінансового стану підприємства через зниження доходів.
Відділ матеріально-технічного постачання	Закупівля матеріалів і комплектуючих.	Забезпечення своєчасних і вигідних закупівель, контроль запасів на складах.	Проблеми з несвоєчасними або неефективними закупівлями, а також з перевищенням запасів, що може призвести до зайвих витрат і негативно вплинути на фінансову стійкість підприємства.
Економічний відділ	Економічний аналіз, оптимізація витрат, планування виробництва.	Підготовка економічного обґрунтування рішень, контроль витрат, пошук шляхів для підвищення рентабельності.	Проблеми з неефективним управлінням витратами або недостатньою оптимізацією виробничих процесів, що може призвести до зниження рентабельності та фінансової стійкості підприємства.

Примітка. Складено автором.

Таким чином, розподіл відповідальності за забезпечення фінансової стійкості ТДВ «Хмельницькзалізобетон» показує чітку структуру управління, де кожен підрозділ виконує важливі функції, спрямовані на підтримку фінансової стабільності підприємства. Забезпечення належного управлінського впливу на фінансову стійкість сприяє зменшенню фінансових ризиків, підвищенню прибутковості та забезпеченню довгострокової стабільності підприємства. Саме тому дослідження цього аспекту управлінської діяльності є важливим для розробки рекомендацій щодо покращення фінансової стійкості та збереження конкурентоспроможності підприємства в умовах змінюваного економічного середовища.

Аналіз фінансової звітності ТДВ «Хмельницькзалізобетон» виявив позитивні тенденції зростання фінансової стійкості в окремі періоди, проте спостерігаються коливання в показниках, що свідчить про потенційні ризики зниження ліквідності та ефективності використання фінансових ресурсів. Для покращення фінансової стабільності підприємству необхідно удосконалити управлінські рішення, зокрема в частині стратегічного планування та контролю витрат, а також посилити моніторинг фінансових показників у реальному часі.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ТДВ «ХМЕЛЬНИЦЬКЗАЛІЗОБЕТОН»

3.1 Розвиток інструментів управління фінансовою стійкістю підприємства

В умовах сучасної економічної нестабільності та швидких змін на ринку, управління фінансовою стійкістю підприємств стає одним з найбільш важливих аспектів забезпечення їх стабільного функціонування та розвитку. Ефективне управління фінансовою стійкістю дозволяє підприємствам знижувати фінансові ризики, оптимізувати використання ресурсів та забезпечувати стійке зростання в умовах конкуренції. Враховуючи ці фактори, важливо удосконалювати процеси управління фінансовою стійкістю, застосовуючи новітні методи фінансового планування, контролю та аналізу, а також інтегруючи стратегічні підходи до управлінських рішень. Це забезпечить не лише збереження фінансової стабільності підприємства, але й дозволить ефективно адаптуватися до змінних умов зовнішнього середовища, забезпечуючи довгострокову конкурентоспроможність.

В умовах сучасної економічної нестабільності та постійних змін на ринку, кількість чинників, що негативно впливають на фінансову стійкість підприємств, значно зросла. Зокрема, це можуть бути як зовнішні фактори, такі як економічні кризи, зміни в законодавстві, коливання валютних курсів та процентних ставок, так і внутрішні проблеми, пов'язані з управлінськими рішеннями, неефективним використанням ресурсів або недостатнім рівнем інвестицій. У таких умовах, підтримка фінансової стійкості стає однією з найважливіших задач для забезпечення стабільності та конкурентоспроможності підприємства на ринку.

Для цього необхідне застосування інструментів стратегічного

управління фінансовими ресурсами, які дозволяють підприємствам не лише адаптуватися до змінюваних умов, але й прогнозувати потенційні ризики та ефективно реагувати на них. Ці інструменти включають в себе комплексний підхід до планування, контролю, аналізу та оптимізації фінансових потоків, а також використання сучасних методів фінансового моніторингу. Застосування таких інструментів дозволяє забезпечити підтримку необхідного рівня фінансової стійкості підприємства, що є критично важливим для забезпечення його довгострокового розвитку та здатності витримувати негативні впливи зовнішнього середовища.

Однією з новітніх методологічних концепцій у сфері фінансового управління підприємством є розробка «стратегічних карт» для управління фінансовою стійкістю. Така карта побудована за ієрархічним принципом, де кожен елемент фінансової стратегії узгоджується з іншими напрямками діяльності підприємства. Всі фінансові цілі, завдання та процеси взаємопов'язані і представлені у вигляді індикаторів, які відображають, як реалізуються фінансові плани, темпи досягнення фінансових цілей і ефективність управлінських рішень.

Стратегічна карта є ефективним інструментом управління фінансовою стійкістю підприємства, оскільки дозволяє візуалізувати та узгодити стратегічні цілі з операційною діяльністю. Вона забезпечує чітке розуміння напрямків розвитку та механізмів досягнення поставлених завдань..

Стратегічна карта фінансового управління служить для забезпечення прозорості фінансових процесів у межах підприємства, дозволяючи кожному працівнику зрозуміти свою роль у досягненні загальної фінансової мети. Завдяки цьому підходу стратегія фінансового управління переноситься на операційний рівень і впроваджується в щоденні фінансові операції підприємства, що забезпечує ефективний контроль та адаптацію до змінних умов фінансового середовища.

Стратегічна карта управління фінансовою стійкістю підприємства для ТДВ "Хмельницькзалізобетон" подана у табл.3.1.

Таблиця 3.1. Стратегічна карта управління фінансовою стійкістю підприємства для ТДВ "Хмельницькзалізобетон"

Перспектива	Ціль	Показники	Заходи
Фінансова перспектива	Збільшення фінансової стійкості та забезпечення фінансової стабільності підприємства.	Зростання ліквідності. Підвищення рентабельності. Оптимізація витрат. Зниження залежності від позикового капіталу.	Розробка та реалізація фінансової стратегії. Впровадження системи контролінгу для аналізу витрат. Використання ВІ-аналітики для прогнозування доходів і видатків
Клієнтська перспектива	Підвищення конкурентоспроможності та поліпшення обслуговування клієнтів.	Збільшення обсягу продажів. Підвищення задоволеності клієнтів.-Розширення ринкової частки.	Оптимізація процесу ціноутворення. Розробка нових продуктів і послуг, орієнтованих на сучасні тенденції (наприклад, екологічні матеріали). Покращення умов співпраці з партнерами. Проведення регулярних опитувань клієнтів для аналізу їх задоволеності.
Внутрішні процеси	Покращення внутрішніх процесів для забезпечення безперервного фінансового зростання.	Скорочення часу на виконання операцій. Підвищення ефективності виробничих і адміністративних процесів. Зменшення витрат на сировину та матеріали.	Впровадження автоматизованих систем управління виробництвом Використання IoT-технологій для моніторингу стану обладнання та прогнозування технічного обслуговування. Впровадження електронного документообігу для скорочення часу обробки інформації. Застосування технологій штучного інтелекту для планування виробництва та зниження витрат.
Перспектива навчання і розвитку	Підвищення кваліфікації персоналу	Рівень задоволеності працівників. Рівень навчання та розвитку ключових співробітників. Зниження плинності кадрів.	Інвестиції в навчання та підвищення кваліфікації. Впровадження програм мотивації. Створення системи наставництва. Проведення оцінювання персоналу з використанням КРІ.

Примітка. Складено автором.

Стратегічна карта управління фінансовою стійкістю підприємства для ТДВ "Хмельницькзалізобетон" охоплює чотири ключові перспективи: фінансову, клієнтську, внутрішніх процесів, а також навчання і розвитку. Кожна перспектива формує окремий вектор стратегічного управління, спрямований на досягнення фінансової стабільності, ефективності бізнесу та конкурентоспроможності підприємства. Для цього передбачено детальний набір заходів, які враховують інновації, діджиталізацію та сучасні підходи до управління.

Фінансова перспектива є ключовою складовою стратегії підприємства, оскільки забезпечує його стійкість та стабільність. Основна мета цієї перспективи – збільшення ліквідності, підвищення рентабельності, оптимізація витрат і зниження залежності від позикового капіталу. Для цього підприємство має впроваджувати фінансову стратегію, що враховує як короткострокові, так і довгострокові цілі. Значну увагу необхідно приділити впровадженню системи контролінгу, яка дозволить детально аналізувати витрати та оптимізувати їх. Використання ВІ-аналітики стане важливим інструментом для прогнозування доходів і витрат, оскільки це дозволяє приймати рішення на основі точних даних і прогнозів. Також доцільним є розроблення механізмів оптимізації фінансових потоків, що дозволить ефективно управляти як власними, так і позиковими коштами.

Клієнтська перспектива спрямована на зміцнення позицій підприємства на ринку шляхом підвищення задоволеності клієнтів та розширення клієнтської бази. Досягнення цих цілей можливе завдяки збільшенню обсягів продажів, оптимізації процесу ціноутворення та розробці нових продуктів і послуг. Орієнтація на сучасні тенденції, зокрема використання екологічних матеріалів і впровадження "зелених" технологій, сприятиме формуванню позитивного іміджу підприємства серед клієнтів. Важливим напрямком є покращення умов співпраці з партнерами, що включає розробку гнучких договорів, впровадження знижок і програм лояльності. Проведення регулярних опитувань клієнтів допоможе підприємству краще зрозуміти їхні

потреби та адаптувати продукцію або послуги відповідно до очікувань споживачів. Ці заходи дозволять не лише утримувати існуючих клієнтів, а й залучати нових.

Перспектива внутрішніх процесів зосереджується на оптимізації ключових бізнес-процесів для забезпечення безперервного фінансового зростання. Одним із головних завдань є скорочення часу виконання операцій, що можливо завдяки впровадженню автоматизованих систем управління виробництвом. Наприклад, застосування програмних рішень дозволить забезпечити чітке планування ресурсів, контроль виробничого процесу та оперативне реагування на зміни. Використання IoT-технологій для моніторингу стану обладнання дозволить запобігти незапланованим простою через своєчасне технічне обслуговування. Запровадження електронного документообігу значно зменшить обсяг паперової роботи, а також скоротить час обробки інформації та знизить ризик людських помилок. Додатково, застосування технологій штучного інтелекту для планування виробництва допоможе підприємству зменшити витрати на сировину та матеріали, підвищивши при цьому точність прогнозування виробничих потреб.

Перспектива навчання і розвитку є важливим елементом стратегії підприємства, оскільки саме кваліфікований персонал забезпечує ефективну реалізацію всіх інших напрямків. Основна мета – підвищення кваліфікації працівників, зниження плинності кадрів та забезпечення їхньої задоволеності. Для цього необхідно інвестувати у програми навчання, що враховують сучасні вимоги до професійних компетенцій. Впровадження програм мотивації, таких як бонуси, премії або індивідуальні кар'єрні плани, сприятиме підвищенню залученості працівників до виконання завдань підприємства. Важливою складовою є створення системи наставництва, яка сприяє передачі знань і досвіду молодшим спеціалістам. Регулярне оцінювання персоналу з використанням КРІ дозволить керівництву підприємства чітко визначати сильні та слабкі сторони працівників, що є основою для подальшого розвитку кадрового потенціалу.

Таким чином, стратегічна карта управління фінансовою стійкістю підприємства для ТДВ "Хмельницькзалізобетон" є комплексним інструментом, який інтегрує фінансові, клієнтські, внутрішні та кадрові аспекти управління. Її реалізація дозволить не лише покращити фінансові показники, а й забезпечити стійкий розвиток підприємства в умовах сучасних викликів.

Формування системи моніторингу фінансової стійкості є важливим інструментом забезпечення стабільного функціонування та розвитку підприємства в умовах нестабільного економічного середовища. Така система дозволяє регулярно аналізувати ключові фінансові показники, зокрема ліквідність, рентабельність, платоспроможність і структуру капіталу, що є основою для своєчасного виявлення ризиків та прийняття ефективних управлінських рішень. Використання сучасних технологій, таких як ВІ-системи, автоматизовані інструменти обліку та аналітики, забезпечує оперативну обробку великих обсягів даних і сприяє підвищенню точності фінансових прогнозів. Крім того, створення системи раннього попередження про потенційні фінансові загрози дозволяє уникнути критичних ситуацій, пов'язаних із дефіцитом ресурсів чи надмірною заборгованістю. Формалізація процедур моніторингу через розробку стандартів і регламентів інтегрує фінансовий контроль у загальну стратегію управління підприємством, забезпечуючи його стійкість і конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

У таблиці 3.2 наведено рекомендації щодо формування системи моніторингу фінансової стійкості підприємства, які спрямовані на забезпечення стабільного фінансового стану та підвищення ефективності управління на ТДВ «Хмельницькзалізобетон». Запровадження системи моніторингу передбачає використання сучасних цифрових технологій, автоматизованих систем аналізу, формалізованих процедур та високої кваліфікації персоналу.

Таблиця 3.2. Рекомендації щодо формування системи моніторингу фінансової стійкості ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

Напрямок	Рекомендації	Очікуваний результат
Аналіз ключових фінансових показників	Регулярно проводити аналіз ліквідності, рентабельності, платоспроможності та структури капіталу.	Оперативне виявлення фінансових ризиків та прийняття своєчасних управлінських рішень.
Використання сучасних технологій	Впровадити ВІ-системи для автоматизації збору, обробки та аналізу фінансових даних.	Підвищення швидкості та точності фінансової аналітики, зниження витрат на управління фінансами.
Система раннього попередження	Розробити індикатори раннього попередження про фінансові загрози, наприклад, аналіз змін у ліквідності.	Запобігання фінансовим кризам через завчасне виявлення потенційних проблем.
Формалізація процедур моніторингу	Створити внутрішні регламенти та стандарти моніторингу фінансової стійкості, інтегрувавши їх у загальну стратегію підприємства.	Систематизація та підвищення ефективності процесу фінансового контролю.
Навчання персоналу	Провести навчання співробітників із використання автоматизованих систем фінансового моніторингу.	Підвищення кваліфікації працівників і ефективності управління фінансами.
Періодичність звітності	Встановити чіткі терміни для підготовки та аналізу фінансової звітності (щомісячно, щоквартально).	Підтримання актуальності даних для аналізу та прийняття рішень.
Інтеграція загальною стратегією	Включити фінансовий моніторинг до стратегічного планування та управління підприємством.	Забезпечення відповідності оперативних рішень стратегічним цілям підприємства.

Примітка. Запропоновано автором.

Виконання запропонованих рекомендацій дозволить підвищити точність аналізу фінансових показників, запобігти кризовим ситуаціям, оптимізувати витрати та забезпечити відповідність операційної діяльності стратегічним цілям компанії. Інтеграція сучасних технологій, таких як ВІ-системи та автоматизація процесів, значно спростить управління фінансами та підвищить його ефективність. Таким чином, система моніторингу фінансової стійкості стане надійним інструментом підтримки стабільності та зростання підприємства.

Розробка моделі моніторингу фінансової стійкості ТДВ «Хмельницькзалізобетон» є необхідною для своєчасного виявлення

фінансових ризиків і забезпечення стабільності підприємства в умовах динамічного ринкового середовища. Система моніторингу та попередження банкрутства ТДВ «Хмельницькзалізобетон» дає наступні переваги:

1. Раннє виявлення фінансових проблем, що дозволяє підприємству вчасно реагувати на потенційні загрози.
2. Регулярний аналіз фінансових показників, система забезпечує об'єктивну оцінку рівня фінансової стійкості підприємства.
3. Прогнозування можливих кризових ситуацій, що дозволяє передбачити потенційні кризи і підготувати стратегії для їх подолання.
4. Аналіз фінансових ризиків: система виявляє й аналізує фінансові ризики, такі як нестабільність ринку, зміни у платежах, витрати чи доходах, що можуть вплинути на здатність підприємства залишатись платоспроможним.
5. Розробка рекомендацій для стабілізації фінансового стану на основі зібраних даних для зниження ризиків та стабілізації фінансового стану.
6. Покращення прийняття управлінських рішень: Надання точних і актуальних даних для ухвалення ефективних управлінських рішень, які сприяють збереженню платоспроможності.
7. Підвищення прозорості фінансових процесів: Система забезпечує чітке та зрозуміле представлення фінансової інформації для усіх зацікавлених сторін, включаючи керівництво, акціонерів та кредиторів.
8. Зниження ймовірності банкрутства: Завдяки проактивному моніторингу і прийняттю заходів на ранніх етапах, система сприяє зниженню ймовірності виникнення ситуацій, які можуть призвести до банкрутства.
9. Інтеграція з іншими бізнес-процесами: Система може бути інтегрована з іншими внутрішніми процесами підприємства, що дозволяє здійснювати комплексний моніторинг і аналіз фінансової діяльності.
10. Забезпечення стійкого розвитку: Виявлення та коригування фінансових проблем дозволяє підприємству забезпечити стійкий розвиток і підтримувати конкурентоспроможність на ринку.

На рисунку 3.1 зображена модель моніторингу фінансової стійкості ТДВ «Хмельницькзалізобетон», розроблена на основі результатів досліджень [16; 66; 67; 68].

Рисунок 3.1. - Модель моніторингу фінансової стійкості ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

Примітка. Запропоновано автором.

Модель моніторингу фінансової стійкості ТДВ «Хмельницькзалізобетон» забезпечує комплексний аналіз фінансових показників, включаючи ліквідність, рентабельність та рівень заборгованості. Вона дозволяє своєчасно виявляти ризики та приймати ефективні управлінські рішення для забезпечення стабільності й розвитку підприємства.

Таким чином, моніторинг фінансової стійкості має важливу роль у прийнятті управлінських рішень, що сприяє зниженню фінансових ризиків, оптимізації ресурсів та забезпеченню сталого зростання підприємства, зберігаючи його конкурентоспроможність у складних умовах зовнішнього середовища. Створення та використання стратегічних карт для управління фінансовою стійкістю, а також застосування інструментів аналізу та прогнозування, таких як ВІ-аналітика та автоматизовані системи контролю, дозволяють не лише здійснювати ефективний моніторинг, але й розробляти стратегії для покращення фінансових показників і забезпечення стійкості підприємства в довгостроковій перспективі.

3.2. Підвищення рівня фінансової стійкості підприємства на основі оптимізації структури капіталу

Підвищення рівня фінансової стійкості підприємства є важливим фактором його довгострокового успіху та стабільності. Одним із ключових шляхів досягнення цього є оптимізація структури капіталу, що передбачає правильне поєднання власних та позикових коштів. Збалансована структура капіталу дозволяє знижувати фінансові ризики, забезпечуючи стабільність у процесі фінансування поточної діяльності та розвитку підприємства. Оптимізація включає в себе аналіз співвідношення між різними джерелами фінансування та обрання найбільш вигідних форм залучення капіталу. Результатом такої оптимізації є підвищення здатності підприємства

ефективно використовувати свої ресурси та знижувати вартість капіталу, що сприяє підвищенню його фінансової стійкості.

Оптимізація структури капіталу — це процес визначення найбільш ефективного співвідношення між власним та позиковим капіталом на підприємстві з метою мінімізації вартості капіталу та зниження фінансових ризиків. Цей процес спрямований на досягнення такого балансу, при якому підприємство здатне забезпечити стабільне фінансування своєї діяльності, не перевищуючи прийнятні рівні боргового навантаження. Оптимальна структура капіталу дозволяє знижувати витрати на залучення ресурсів, підвищуючи тим самим прибутковість підприємства. У ході оптимізації враховуються різні фактори, зокрема фінансовий стан підприємства, умови ринку, вартість позикових коштів, а також потенційні ризики. Збалансоване поєднання власного та позикового капіталу забезпечує підприємству стабільність, гнучкість та здатність до зростання [49].

Метою управління структурою капіталу є мінімізація витрат на залучення фінансових ресурсів при одночасному забезпеченні фінансової стабільності підприємства. Це досягається шляхом оптимального поєднання власного та позикового капіталу, що дозволяє знижувати вартість капіталу та фінансові ризики. Вибір правильного співвідношення між власними та позиковими засобами дозволяє підприємству досягати найвищої рентабельності, забезпечуючи при цьому достатній рівень ліквідності та здатність до ефективного реагування на зовнішні та внутрішні економічні зміни. Стратегічне управління капіталом також включає моніторинг фінансових показників та оцінку ризиків, що дає можливість приймати обґрунтовані рішення щодо залучення додаткових ресурсів. В результаті, ефективне управління капіталом сприяє зміцненню конкурентних позицій підприємства на ринку та забезпечує стійкість в умовах фінансових та економічних коливань.

Процес оптимізації структури капіталу ТДВ «Хмельницькзалізобетон» слід проводити в кількох етапах, що включають комплексний підхід до

аналізу та планування фінансової стратегії підприємства. Ключовими етапами цього процесу є [15; 61]:

1. Формування цілей розвитку капіталу підприємства. На цьому етапі важливо чітко визначити стратегічні цілі, які стоять перед підприємством у короткостроковій та довгостроковій перспективі. Це може включати завдання з росту рентабельності, зниження фінансових ризиків, підвищення фінансової стійкості або залучення додаткових ресурсів для інвестиційної діяльності. Чітке формулювання цілей дасть можливість зосередити зусилля на найбільш ефективних інструментах і механізмах оптимізації структури капіталу.

2. Визначення оптимального співвідношення між власним і позиковим капіталом. Після визначення цілей необхідно провести аналіз поточної структури капіталу підприємства, визначити рівень власного та позикового фінансування. Це дозволить виявити слабкі місця в структурі капіталу та зрозуміти, в якому напрямку потрібно коригувати співвідношення для досягнення максимального ефекту. Зокрема, необхідно оцінити можливості для збільшення власного капіталу, зниження заборгованості або ж оптимізацію умов кредитування з метою зниження витрат на обслуговування позик.

3. Оцінка розробленої структури капіталу та її впливу на фінансові результати. Останнім етапом є оцінка запропонованої структури капіталу з точки зору її впливу на фінансові показники підприємства, такі як рентабельність, ліквідність та фінансова стійкість. Необхідно провести моделювання різних сценаріїв фінансування та їхніх наслідків для економічного стану підприємства. У разі потреби слід коригувати структуру капіталу, враховуючи не тільки фінансові показники, а й стратегічні орієнтири компанії.

Цей підхід дозволить досягти оптимальної структури капіталу, яка забезпечить ТДВ «Хмельницькзалізобетон» стабільне фінансове становище

та ефективно використання ресурсів для розвитку в умовах змінюваного економічного середовища.

В деяких країнах діють нормативи або рекомендації щодо оптимального співвідношення між власним і позиченим капіталом, що дозволяє забезпечити фінансову стабільність підприємства та знижує фінансові ризики. Так, наприклад, в європейських країнах застосовують різні нормативи співвідношення власного та позикового капіталу, зокрема співвідношення власного та позикового капіталу 50:50 або 60:40 — це часто використовуваний стандарт, який забезпечує підприємствам збалансовану структуру капіталу [2; 25]. Такий підхід дозволяє забезпечити достатній рівень фінансової гнучкості, зменшуючи при цьому ризики дефолту через високу заборгованість. Однак варто зазначити, що оптимальні співвідношення можуть змінюватися в залежності від специфіки діяльності компанії, економічної ситуації в країні та галузі.

Необхідність раціоналізації структури фінансових ресурсів, спрямованих на формування капіталу підприємства, зумовлена низкою причин, серед яких можна виділити такі [62; 70; 77-78]:

1. Забезпечення фінансової стабільності підприємства. Правильне співвідношення власного та позикового капіталу дозволяє знизити фінансові ризики, зокрема ризик неплатоспроможності, що може виникнути через надмірну залежність від позик. Оптимальна структура капіталу забезпечує компанії більшу гнучкість у використанні своїх фінансових ресурсів, що критично важливо для підтримки стабільності в умовах змінного економічного середовища.

2. Зниження витрат на обслуговування боргу. Раціоналізація структури капіталу дозволяє оптимізувати витрати на обслуговування позикових коштів, таких як відсотки за кредитами або виплати за облігаціями. Зниження таких витрат позитивно впливає на рентабельність підприємства, а також дозволяє вивільнити додаткові кошти для інвестиційних проектів або розвитку бізнесу.

3. Покращення доступу до зовнішнього фінансування. Підприємства з добре збалансованою структурою капіталу зазвичай мають кращі умови для залучення додаткових позик або інвестицій. Інвестори та кредитори більше довіряють компаніям, які правильно управляють своїми фінансовими ресурсами, тому вони готові надавати кредити за нижчими відсотковими ставками або інвестувати в них.

4. Підвищення фінансової гнучкості. Раціональна структура капіталу дозволяє підприємству швидше реагувати на зміни в ринкових умовах, ефективніше використовувати можливості для інвестування та скорочення витрат. Власний капітал дає свободу в управлінні без необхідності частих зовнішніх запозичень, що може бути важливим в умовах економічної нестабільності.

5. Забезпечення довгострокового розвитку. Раціоналізуючи структуру фінансових ресурсів, підприємства створюють умови для сталого та стабільного розвитку. Це важливо для збереження конкурентоспроможності на ринку, залучення нових клієнтів і партнерів, а також для реалізації стратегічних ініціатив без загрози фінансових труднощів.

Таким чином, раціоналізація структури фінансових ресурсів є важливим інструментом для підтримки фінансової стійкості підприємства, зниження ризиків та підвищення ефективності управління фінансами [50, с. 207].

В Україні більшість підприємств нехтують питанням раціонального управління структурою капіталу, що може призводити до значних фінансових ризиків і неефективного використання ресурсів. Часто компанії зосереджуються на короткострокових фінансових вигодах, таких як залучення позик на вигідних умовах, не враховуючи довгострокові наслідки для стабільності та розвитку бізнесу. Це може призводити до надмірної залежності від зовнішніх запозичень, що у свою чергу збільшує фінансові витрати на обслуговування боргу і знижує здатність підприємства до інвестування в розвиток. Крім того, неправильне співвідношення між власним і позиковим капіталом може призвести до недостатньої фінансової

гнучкості, ускладнюючи підприємствам можливість оперативно адаптуватися до змін на ринку або економічної ситуації в країні. Неврахування оптимальної структури капіталу також може вплинути на здатність залучати нові інвестиції, оскільки інвестори зазвичай надають перевагу підприємствам з більш збалансованим фінансовим станом і стабільною фінансовою ситуацією [12, с. 18].

Оптимізація структури капіталу є важливим аспектом фінансового управління підприємством, оскільки від правильного вибору пропорцій між власними та позиковими коштами залежить ефективність діяльності компанії та її здатність адаптуватися до змін в економічному середовищі. Існують три ключові критерії, що забезпечують ефективність цієї оптимізації [79, с 238]:

1. Максимізація рентабельності власного капіталу. Це спрямовано на досягнення найвищого рівня прибутковості для власників підприємства. Збільшення рентабельності власного капіталу забезпечує підприємству конкурентні переваги та стимулює інвестиційну привабливість. Водночас, важливо зберігати баланс між використанням позикових коштів і власних для уникнення перегріву фінансової структури.

2. Мінімізація середньозваженої вартості капіталу (WACC). Цей показник відображає середню вартість залучення капіталу для підприємства, враховуючи як витрати на позикові, так і на власні кошти. Оптимізація цього показника дозволяє знизити фінансові витрати компанії і збільшити її загальну рентабельність, що безпосередньо впливає на ефективність її діяльності та здатність до розширення.

3. Мінімізація рівня фінансових ризиків. Це критичний елемент, що забезпечує підприємству стабільність і знижує ймовірність фінансових труднощів. Залучення позикових коштів може підвищувати фінансовий ризик через необхідність регулярних виплат відсотків та погашення основної суми боргу. Тому важливо налаштувати структуру капіталу таким чином, щоб рівень позикових коштів не перевищував той, який підприємство може безпечно обслуговувати навіть у разі економічних труднощів.

Таким чином, ефективна оптимізація структури капіталу сприяє не тільки зниженню витрат і ризиків, але й підвищенню загальної фінансової стійкості підприємства, забезпечуючи йому конкурентні переваги в умовах змінного економічного середовища [46; 49].

Розглянемо застосування зазначених методів на прикладі ТДВ «Хмельницькзалізобетон» при можливих 8 варіантах співвідношення власного та позикового капіталу.

Використання методу оптимізації структури капіталу за критерієм максимізації рентабельності власного капіталу передбачає активне використання механізму фінансового левериджу. Для реалізації цього методу потрібно застосувати відповідну формулу:

$$E\Phi L = (1 - C) \cdot (K - C) \cdot 3K / BK \quad (3.1),$$

де C – ставка податку на прибуток;

K – коефіцієнт валової рентабельності активів, %;

C – ставка відсотка за кредит, що сплачується підприємством за використання залученого капіталу, %;

$3K$ – середня сума залученого капіталу;

BK – середня сума власного капіталу [14, с. 215].

Розглянемо на практиці цей метод, поданий у табл. 3.2.

При розрахунку використовуються 8 умовних варіантів співвідношення власного і позикового капіталу. За даними таблиці можна визначити, що найбільший коефіцієнт фінансової рентабельності досягається за умови співвідношення власного і позикового капіталу 50%:50%. Отже, застосування механізму фінансового важеля дає змогу визначити оптимальну структуру капіталу, яка забезпечує максимальний рівень фінансової рентабельності.

Розглянемо метод оптимізації структури капіталу, орієнтуючись на критерій мінімізації його вартості. Цей процес оптимізації базується на попередній оцінці вартості як власного, так і позикового капіталу при різних умовах його залучення.

Таблиця 3.2. Оптимізації структури капіталу ТДВ «Хмельницькзалізобетон» з використанням механізму фінансового левериджу

№ з/п	Показник	Варіанти							
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	В/П	100/0	80/20	70/30	60/40	50/50	40/60	30/70	20/80
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Власний капітал, тис. грн.	292122	292122,0	292122,0	292122,0	292122,0	292122,0	292122,0	292122,0
2.	Обсяг позикового капіталу тис. грн.	0,0	73030,5	125195,1	194748,0	292122,0	438183,0	681618,0	1168488,0
3.	Загальний обсяг капіталу (ряд.1 + ряд.2), тис.грн.	292122,0	365152,5	417317,1	486870,0	584244,0	730305,0	973740,0	1460610,0
4.	Коефіцієнт фінансового важеля	0	0,3	0,4	0,7	1,0	1,5	2,3	4,0
5.	Рентабельність активів, %	6,39	6,39	6,39	6,39	6,39	6,39	6,39	6,39
6.	Мінімальна ставка процента за кредит, %	0	15	15	15	15	15	15	15
7.	Мінімальна процентна ставка з урахуванням премії за кредитний ризик, %	0	15,5	16,25	17	17,75	18,5	19,25	20
8.	Прибуток з урахуванням процентів за кредит (ряд.3*ряд.5: 100),тис. грн.	18672,90	23341,12	26675,57	31121,50	37345,80	46682,25	62243,00	93364,50
9.	Сума процентів за кредит (ряд.2*ряд.7: 100),тис. грн.	0,00	11319,73	20344,21	33107,16	51851,66	81063,86	131211,47	233697,60
10.	Прибуток без урахування суми процентів за кредит (ряд.8 - ряд.9),тис.грн.	18672,90	12021,40	6331,36	-1985,66	-14505,86	-34381,61	-68968,47	-140333,10
11.	Ставка податку на прибуток, %	18	18	18	18	18	18	18	18
12.	Сума податку на прибуток (ряд.10*ряд.11), тис.грн.	3361,12	2163,85	1139,64	-357,42	-2611,05	-6188,69	-12414,32	-25259,96
13.	Чистий прибуток (ряд.10 - ряд.12), тис. грн.	15311,78	9857,55	5191,72	-1628,24	-11894,80	-28192,92	-56554,14	-115073,14
14.	Чиста рентабельність власного капіталу (ряд.13: ряд.1 100), %	5,24	3,37	1,78	-0,56	-4,07	-9,65	-19,36	-39,39

Примітка. Розраховано автором

Окрім того, важливим етапом є проведення багатоваріантних розрахунків середньозваженої вартості капіталу, що дозволяє оцінити ефективність кожного з можливих варіантів і вибрати оптимальне співвідношення для мінімізації витрат на капітал [79, с. 78] (табл. 3.2).

Як показано в таблиці 3.2, мінімальна середньозважена вартість капіталу спостерігається при співвідношенні 80% власного капіталу до 20% позикового. Така структура капіталу може сприяти максимізації ринкової вартості підприємства, оскільки оптимальне поєднання власних і позикових коштів забезпечує ефективніше використання фінансових ресурсів. Висока частка власного капіталу дозволяє зберігати фінансову стабільність та знижує ризики, пов'язані з обслуговуванням боргових зобов'язань. Водночас, введення позикового капіталу в розумних межах дозволяє знизити середньозважену вартість капіталу, оскільки позикові кошти зазвичай мають нижчі відсоткові ставки, ніж вартість власного капіталу.

При такому співвідношенні підприємство може ефективніше використовувати свої ресурси для інвестування в нові проекти, розширення виробництва та зростання бізнесу, при цьому зберігаючи високу рентабельність. У короткостроковій перспективі це дозволяє підвищити ліквідність підприємства та забезпечити стабільне фінансування без значного збільшення фінансових ризиків. У довгостроковій перспективі оптимізація структури капіталу може також сприяти покращенню кредитного рейтингу підприємства та зниженню вартості залучення капіталу, що відкриває нові можливості для розвитку.

Наразі підприємство має співвідношення 87,34% власного капіталу до 12,66% позикового капіталу (рис.2.1), що свідчить про значну залежність від власних фінансових ресурсів для забезпечення діяльності. Така структура капіталу, з одного боку, дозволяє підприємству зберігати високу фінансову стабільність та знижувати ризики, пов'язані з обслуговуванням боргових зобов'язань.

Таблиця 3.2. Розрахунок середньозваженої вартості капіталу ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

№ з/п	Показник	Варіанти							
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
1.	Загальна потреба в капіталі	1	1	1	1	1	1	1	1
2.	Варіанти структури капіталу:	100/0	80/20	30/70	40/60	50/50	40/60	30/70	20/80
2.1	Власний капітал, тис. грн.	292122,0	292122,0	292122,0	292122,0	292122,0	292122,0	292122,0	292122,0
2.2	Позиковий капітал, тис. грн.	0,0	73030,5	125195,1	194748,0	292122,0	438183,0	681618,0	1168488,0
3.	Рівень передбачених дивідендних витрат	0	0	0	0	0	0	0	0
4.	Рівень ставки відсотка за кредит з урах. премії за ризик, %	0	15,5	16,25	17	17,75	18,5	19,25	20
5.	Ставка податку на прибуток, од.	18	18	18	18	18	18	18	18
6.	Податковий коректо, гр.1-гр.5	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82
7.	Рівень ставки відсотка за кредит з урах. податкового коректора гр.4*гр.6	0	12,71	13,325	13,94	14,555	15,17	15,785	16,4
8.	Вартість складових частин капіталу:								
8.1	Власної частини гр.2а*гр.3/100, тис грн.	0	0	0	0	0	0	0	0
8.2	Позик част. капіталу гр.2.2*гр.7/100, тис. грн.	0,0	9282,2	16682,3	27147,9	42518,4	66472,4	107593,4	191632,0
9.	Середньозважена вартість капіталу гр.8.1*гр.2.1+гр.8.2*гр.2.2/100, тис. грн.	0,0	6778819,9	20885370,2	52869936,2	124205475,1	291270586,0	733375990,1	2239197298,1

Примітка. Розраховано автором

Однак, з іншого боку, високий рівень власного капіталу може обмежувати ефективне використання позикових коштів, які можуть бути використані для розширення виробничих потужностей або реалізації нових інвестиційних проєктів.

Оптимізація структури капіталу в цьому випадку може сприяти зниженню середньозваженої вартості капіталу та підвищенню рентабельності підприємства. Зокрема, збільшення частки позикових коштів у структурі капіталу, якщо умови їх залучення є вигідними, може знизити вартість капіталу завдяки більш низьким відсотковим ставкам по кредитах порівняно з вимогами до доходності власного капіталу. Тобто важливо дотримуватись оптимального балансу між власними та позиковими коштами, щоб не збільшити фінансові ризики і не допустити негативного впливу високих зобов'язань на платоспроможність підприємства.

Таким чином, розглянувши поточну структуру капіталу, підприємство може вдосконалити свою фінансову політику, використовуючи позикові кошти для реалізації інвестиційних проєктів або фінансування поточної діяльності, що в кінцевому підсумку може позитивно вплинути на його загальну фінансову стійкість та ринкову вартість.

Розглянемо метод оптимізації структури капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків. Для цього проведемо коригування оптимального розподілу капіталу підприємства на власний, позиковий короткостроковий і довгостроковий за допомогою моделі прийняття рішень, враховуючи три основні стратегії фінансування капіталу підприємства: агресивну, помірну та консервативну.

1. Агресивний підхід має на меті мінімізацію страхових резервів і забезпечення високого рівня ефективності використання фінансових ресурсів, що дозволяє підприємству максимально зосередитися на оптимізації операційної діяльності. Такий підхід характеризується підвищеним ризиком, оскільки підприємство бере на себе більшу відповідальність за збереження стабільності в умовах непередбачених фінансових труднощів.

2. Помірний (середній) підхід орієнтований на збалансування ризиків і ефективності. Він спрямований на забезпечення повного задоволення поточних потреб підприємства в оборотних активах, а також створення резервів на випадок стандартних операційних збоїв. Цей підхід гарантує певну фінансову безпеку, забезпечуючи підприємству нормальну ліквідність та знижуючи ймовірність фінансових труднощів.

3. Консервативний підхід фокусується на максимальній стабільності діяльності підприємства, створюючи резерви на випадок непередбачених обставин, таких як труднощі з постачанням сировини або зниження попиту на продукцію. Цей підхід гарантує мінімізацію операційних і фінансових ризиків, але може призвести до зниження ефективності використання оборотних активів, уповільнюючи їх обіг та знижуючи рівень рентабельності підприємства.

Кожен з цих підходів має свої переваги і недоліки, і вибір оптимальної стратегії залежить від поточної ситуації на підприємстві, його цілей і стратегічних пріоритетів.

Знайдемо рекомендовані межі для позикового капіталу залежно від стратегії фінансування [76, с. 243]:

1) Агресивна:

$$ПК_{кор} = X = 0,33(ПК+ВК) \quad (2.2);$$

$$ПК_{дов} = X = 0,3(ПК+ВК) \quad (3.3);$$

де $ПК, ВК$ – оптимальні розміри позикового та власного капіталів.

2) Помірна:

$$ПК_{кор} = X = 0,33(ПК+ВК) \quad (3.4);$$

$$ПК_{дов} = X = 0,167(ПК+ВК) \quad (3.5);$$

3) Консервативна:

$$ПК_{кор} = X = 0,167(ПК+ВК) \quad (3.6);$$

$$ПК_{дов} = X = 0,067(ПК+ВК) \quad (3.7);$$

1) Агресивна:

$$ПК_{кор} = 0,33 * 365152,5 = 120500,3 \text{ тис. грн.}$$

$$ПК_{дов} = 0,3 * 365152,5 = 109545,75 \text{ тис. грн.};$$

2.) Помірна:

$$ПК_{кор} = 0,33 * 365152,5 = 120500,3 \text{ тис. грн.}$$

$$ПК_{дов} = 0,167 * 365152,5 = 60980,46 \text{ тис. грн.}$$

3) Консервативна:

$$ПК_{кор} = 0,167 * 365152,5 = 60980,46 \text{ тис. грн.}$$

$$ПК_{дов} = 0,067 * 365152,5 = 24465,22 \text{ тис. грн.}$$

В результаті проведеного аналізу та розрахунків для ТДВ «Хмельницькзалізобетон» можна визначити рекомендовані межі для позикового капіталу в залежності від вибраної стратегії фінансування:

1. Агресивна стратегія передбачає максимальне використання позикового капіталу:

$$\text{Короткостроковий позиковий капітал (ПК}_{кор}) = 120\,500,3 \text{ тис. грн}$$

$$\text{Довгостроковий позиковий капітал (ПК}_{дов}) = 109\,545,75 \text{ тис. грн.}$$

2. Помірна стратегія забезпечує збалансоване співвідношення між власним і позиковим капіталом:

$$\text{Короткостроковий позиковий капітал (ПК}_{кор}) = 120\,500,3 \text{ тис. грн}$$

$$\text{Довгостроковий позиковий капітал (ПК}_{дов}) = 60\,980,46 \text{ тис. грн.}$$

3. Консервативна стратегія спрямована на мінімізацію фінансових ризиків за рахунок зниження частки позикового капіталу:

$$\text{Короткостроковий позиковий капітал (ПК}_{кор}) = 60\,980,46 \text{ тис. грн}$$

$$\text{Довгостроковий позиковий капітал (ПК}_{дов}) = 24\,465,22 \text{ тис. грн.}$$

Ці межі можуть служити орієнтиром для прийняття рішень щодо оптимального співвідношення між власним і позиковим капіталом залежно від обраної стратегії фінансування. Кожна стратегія має свої переваги і ризики, і вибір найбільш відповідної залежить від поточної фінансової ситуації підприємства, його стратегії розвитку та готовності до ризику.

Таким чином, оптимізація структури капіталу є важливим елементом ефективного управління фінансами, оскільки правильне співвідношення власного та позикового капіталу визначає здатність підприємства досягати фінансової стабільності, мінімізувати ризики та максимізувати прибутковість.

Були визначені три основні стратегії фінансування капіталу підприємства: агресивна, помірна та консервативна. Кожна з них має свої переваги та ризики. Агресивний підхід забезпечує максимальне використання позикових коштів, що сприяє швидкому розвитку підприємства, але збільшує фінансові ризики. Помірна стратегія підтримує збалансоване співвідношення між власним і позиковим капіталом, що знижує ризики та зберігає достатній рівень рентабельності. Консервативний підхід зменшує використання позикових коштів, знижуючи фінансові ризики, але обмежує можливості для швидкого зростання підприємства.

Розрахунки меж для позикового капіталу в залежності від стратегії фінансування продемонстрували, що правильна оптимізація структури капіталу може істотно вплинути на фінансову стійкість, підвищити ефективність використання ресурсів та зменшити фінансові ризики. Вибір оптимальної стратегії фінансування дозволяє підприємству зберігати баланс між ризиками та доходністю, що забезпечує його довгостроковий успіх і стабільний розвиток.

ВИСНОВКИ

Таким чином, магістерська робота присвячена систематизації теоретичних основ та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення управління фінансовою стійкістю підприємства в сучасних умовах. Основні результати дослідження, доведені до рівня практичних рекомендацій зводяться до такого:

1. На основі систематизації наукових джерел було встановлено, що фінансова стійкість підприємства — це такий стан фінансових показників підприємства, за якого його господарська діяльність дозволяє в нормальних умовах своєчасно виконувати всі зобов'язання перед працівниками, контрагентами та державою, забезпечуючи достатній рівень доходів і баланс між доходами та витратами. Управління фінансовою стійкістю підприємства — це процес, спрямований на планування, організацію, контроль і аналіз фінансових ресурсів та потоків, що дозволяє гарантувати стабільність, платоспроможність, конкурентоспроможність підприємства, а також його адаптивність до змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі. Цей процес передбачає розробку стратегічних і тактичних заходів для досягнення оптимального балансу між власними й залученими ресурсами, підтримання ліквідності, управління ризиками, зниження витрат і забезпечення сталого фінансового розвитку.

2. Систематизація методів оцінки фінансової стійкості дозволив виділити два їх основних типи: якісні та кількісні. Основними методами оцінки фінансової стійкості підприємства є: дерево рішень; графічний аналіз; аналіз показників (коефіцієнтний аналіз); кореляційно-регресійний аналіз; часові ряди (прогнозування); методи експертних оцінок. Проведений порівняльний аналіз свідчить, що одним із найбільш популярних методів оцінки фінансової стійкості підприємства є аналіз показників або коефіцієнтний аналіз який на основі розрахунку ряду показників щодо оцінки майнового та фінансового стану підприємства, даних фінансової звітності дає можливість обчислити ряд

коефіцієнтів, динаміка та абсолютні значення яких дають можливість отримати інформацію щодо фінансового стану суб'єкта господарювання.

3. Проаналізовано особливості управління фінансовою стійкістю ТДВ «Хмельницькзалізобетон». За період 2019-2023 рр. підприємство продемонструвало позитивну динаміку основних економічних показників, зокрема зростання чистого доходу та продуктивності праці, що стало можливим завдяки механізації та автоматизації виробничих процесів. Водночас певні виклики, зокрема зменшення чисельності персоналу та вплив зовнішніх факторів у 2022 році, тимчасово уповільнили розвиток, але не зупинили загальну тенденцію до зростання. Проведений аналіз засвідчив збалансовану структуру пасивів підприємства: власний капітал значно переважає залучений; фінансування поточної діяльності відбувається в основному за рахунок власних фінансових ресурсів, і, зокрема, нерозподіленого прибутку підприємства. Однак, для забезпечення фінансової стійкості необхідно провести її оцінку на основі розрахунку фінансових коефіцієнтів.

4. Проведено оцінювання фінансової стійкості ТДВ «Хмельницькзалізобетон» із використанням коефіцієнтного та агрегатного підходів. Високі показники платоспроможності, кредитоспроможності та рентабельності свідчать про здатність підприємства ефективно виконувати свої фінансові зобов'язання та підтримувати стабільне фінансове становище. Оцінка фінансової стійкості повинна бути комплексною, з урахуванням як фінансових показників, так і стратегічних орієнтирів підприємства. Вибір методичного підходу для оцінки залежить від специфіки діяльності підприємства, але важливими є коефіцієнтний, агрегатний та інтегральний підходи, які дають змогу виявити як сильні, так і слабкі сторони фінансової діяльності. Для підприємства ТДВ «Хмельницькзалізобетон» показники оцінки фінансової стійкості демонструють позитивну тенденцію, зокрема збільшення коефіцієнта автономії і зменшення коефіцієнта фінансової залежності. Це свідчить про поступове зростання незалежності підприємства від зовнішнього фінансування та ефективного використання власних ресурсів. На основі аналізу фінансових коефіцієнтів можна зробити висновок, що підприємство має достатній рівень

фінансової стійкості, що дозволяє йому впоратися з фінансовими викликами в умовах економічної нестабільності.

5. Обґрунтовано, що ефективне управління фінансовою стійкістю підприємства є критично важливим для забезпечення його стабільності та конкурентоспроможності в умовах сучасної економічної нестабільності. Запровадження новітніх методів фінансового планування, контролю, аналізу та стратегічного управління, таких як стратегічні карти, дозволяє підприємствам не тільки адаптуватися до змінюваних умов, але й активно прогнозувати та мінімізувати ризики. Доведено, що моніторинг фінансової стійкості підприємства є ключовим елементом ефективного управління, особливо в умовах економічної нестабільності та швидких змін на ринку. Важливість моніторингу полягає в тому, що він дозволяє своєчасно виявляти відхилення від планових показників і вживати коригувальних заходів для підтримки фінансової стабільності. У роботі представлено рекомендації щодо формування системи моніторингу фінансової стійкості ТДВ «Хмельницькзалізобетон», його модель та ключові елементи, які сприятимуть забезпеченню стійкості підприємства в умовах змінного економічного середовища.

6. Розглянуто практичні аспекти управління капіталом підприємства, спрямовані на зміцнення його фінансової стійкості. Оптимізація структури капіталу є ключовим елементом ефективного управління фінансами підприємства, оскільки правильне співвідношення власного та позикового капіталу безпосередньо впливає на здатність підприємства досягати фінансової стабільності, мінімізувати ризики та максимізувати прибутковість. Було визначено три основні стратегії фінансування капіталу підприємства: агресивна, помірна та консервативна, кожна з яких має свої особливості, переваги та ризики. Агресивний підхід передбачає максимальне використання позикового капіталу, що дозволяє швидше розвивати підприємство, але збільшує фінансові ризики. Помірна стратегія забезпечує збалансоване співвідношення між власним і позиковим капіталом, що дає можливість знизити ризики при збереженні достатнього рівня рентабельності. Консервативна стратегія мінімізує використання позикових коштів, знижуючи

ризиків, але може обмежити можливості для швидкого зростання підприємства.

Розрахунки рекомендованих меж для позикового капіталу в залежності від стратегії фінансування показали, що оптимізація структури капіталу може значно вплинути на фінансову стійкість підприємства, підвищити ефективність використання фінансових ресурсів та зменшити рівень фінансових ризиків. Правильний вибір стратегії фінансування дозволяє підприємству зберігати баланс між ризиком і доходністю, що є основою для його довгострокового успіху та стабільного розвитку.

Таким чином, теоретичні положення та практичні рекомендації, розглянуті в роботі, можуть бути застосовані на практиці сучасних підприємств для стабілізації їх фінансового стану та забезпечення фінансової стійкості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова І.М. Методи та фактори управління фінансової стійкістю підприємств. *Актуальні проблеми економіки : науковий економічний журнал ВНЗ "Нац. акад. управління"*. Київ, 2021. № 12 (174). С. 146-150.
2. Адонін С. В., Шиманська Д. О. Управління фінансовою стійкістю суб'єкта підприємницької діяльності. *Ефективна економіка*. 2022. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=10051>.
3. Адаменко М.І., Василькова К.Ю., Янцевич А.А. Внутрішні та зовнішні фактори фінансової стійкості монопродуктової компанії. *Бізнес Інформ*. 2017. № 3. С. 312–319.
4. Багацька К.В., Говорушко Т. А., Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: Підручник. К.: Видавничий дім «АртЕк» 2014. 320 с.
5. Базилінська О. Я. Фінансова стійкість у системі стратегічного управління підприємством. *Проблеми економіки*. 2019. № 1. С. 89-94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Рekon_2019_1_12
6. Баланс (Звіт про фінансовий стан) ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2019 р.: Форма №2. Хмельницький, 2019. 2 с.
7. Баланс (Звіт про фінансовий стан) ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2020 р.: Форма №2. Хмельницький, 2020. 2 с.
8. Баланс (Звіт про фінансовий стан) ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2021р.: Форма №2. Хмельницький, 2021. 2 с.
9. Баланс (Звіт про фінансовий стан) ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2022 р.: Форма №2. Хмельницький, 2022. 2 с.
10. Баланс (Звіт про фінансовий стан) ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2023 р.: Форма №2. Хмельницький, 2023. 2 с.
11. Батрак О. В. Фінансова стійкість як об'єкт діагностики швейних підприємств у системі антикризового управління. *Економіка та держава*. 2020. № 4. С. 241-245.

12. Бичкова Н.В. Оптимізація структури капіталу вітчизняних підприємств у контексті підвищення ефективності фінансової діяльності. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2013. №. 1 (48). С. 16-23.
13. Благодетелева-Вовк С.Л. Управління фінансовою санацією підприємств: навч. посібник. К.: Ніка-Центр, 2006. 248 с.
14. Белявов А. Т., Олійник А. В. Фінансова стійкість підприємства та шляхи її зміцнення. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2018. № 12 (22). С. 52-54
15. Борзенко В.І., П'ятак Т.В. Управління фінансовою стійкістю підприємства. *Вісник НТУ «ХП»*. 2020. № 6. С. 66–70.
16. Войнаренко М. Управління економічною безпекою підприємств на основі відхилень від порогових показників. *Економіст*. 2008. №12. С. 60-64.
17. Довбня С.Б., Сидоренко Є.К. Формування ієрархічної системи діагностики фінансової стійкості підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Вип. 1(18). С. 108–114.
18. Голеско І.О. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства. *Економіка транспортного комплексу*. 2017. № 30. С. 49-57.
19. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
20. Дем'яненко М.Я., Лузан Ю.Я., Саблук П.Т., Скупий В.М. Фінансовий словник-довідник; за ред.. М.Я Дем'яненко. К.: ІАЕ УААН, 2003. 555 с.
21. Дзюбенко. О. М. Аналітичні показники оцінки фінансового потенціалу. *Ефективна економіка*. 2019. № 11.С.22-23.
22. Жукевич С. М. Фінансова стійкість підприємства в контексті сталого розвитку України. *Світ фінансів*. 2018. Вип. 4. С. 75-85. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svitfin_2018_4_8
23. Захарчук. М. І. Фінансова стійкість підприємства в системі оцінки загрози банкрутства. *Вісник студентського наукового товариства "Ватра"*. 2017.№ 31.С. 35-37.

24. Загальні вимоги до фінансової звітності: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 від 31.03.1999 р. № 87 URL: Ліга: еліт Закон Copyright: ІАЦ «Ліга». 1999-2011.

25. Заїчко І. В. Фінансова стійкість підприємств як інструмент реалізації фінансової безпеки. *Молодий вчений*. 2019. № 10(2). С. 651-656. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_10\(2\)__64](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_10(2)__64)

26. Звіт із праці ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за січень-грудень 2019 р. : Форма №1-ПВ. Хмельницький, 2019. 2 с.

27. Звіт із праці ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за січень-грудень 2020 р. : Форма №1-ПВ. Хмельницький, 2020. 2 с.

28. Звіт із праці ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за січень-грудень 2021 р. : Форма №1-ПВ. Хмельницький, 2021. 2 с.

29. Звіт із праці ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за січень-грудень 2022 р. : Форма №1-ПВ. Хмельницький, 2022. 2 с.

30. Звіт із праці ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за січень-грудень 2023 р. : Форма №1-ПВ. Хмельницький, 2023. 2 с.

31. Звіт про виробництво промислової продукції (товарів, послуг) за видами ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2019 р.: Форма №1-П. Хмельницький, 2019. 4 с.

32. Звіт про виробництво промислової продукції (товарів, послуг) за видами ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2020 р.: Форма №1-П. Хмельницький, 2021. 4 с.

33. Звіт про виробництво промислової продукції (товарів, послуг) за видами ТОВ НВФ «Адвісмаш» за 2022 р.: Форма №1-П. Хмельницький, 2021. 4 с.

34. Звіт про виробництво промислової продукції (товарів, послуг) за видами ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2022 р.: Форма №1-П. Хмельницький, 2022. 4 с.

35. Звіт про виробництво промислової продукції (товарів, послуг) за видами ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2023 р.: Форма №1-П. Хмельницький, 2023. 4 с.

36. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2019 р. : Форма №2. Хмельницький, 2019. 2 с.

37. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2020 р. : Форма №2. Хмельницький, 2020. 2 с.

38. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2021 р. : Форма №2. Хмельницький, 2021. 2 с.

39. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2022 р. : Форма №2. Хмельницький, 2022. 2 с.

40. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2023 р. : Форма №2. Хмельницький, 2023. 2 с.

41. Золотаренко В.О. Функціонально-структурна модель управління структурою капіталу підприємства. *Управління розвитком*. 2018. № 1 (98). С. 147–150.

42. Катан Л. І. Фінансова стійкість – запорука сталого розвитку сільськогосподарського підприємства. *Бізнес-навігатор*. 2018. Вип. 5. С. 82-85. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2018_5_18

43. Киш Л. М. Фінансова стійкість компанії в сучасних умовах. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 36(2). С. 75-79. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_36\(2\)_16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_36(2)_16)

44. Колеснік Р.А., Сидорчук І.П. Управління фінансовою стійкістю підприємства: суть, оцінка та шляхи її зміцнення. Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика : збірник наукових праць здобувачів вищої освіти і молодих учених / ред. кол.: Н.А. Хрущ, Р.С. Квасницька, І.В. Форкун та ін. (відп. ред. Н.А. Хрущ). Хмельницький. ед. Н.А. Хрущ). Хмельницький. URL: <https://fbss.khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/9/zbirnyk-2023.pdf>

45. Колісник М.К., Ільчук П.Г., Віблій П.І. Фінансова санація і антикризове управління підприємством : навч. посібник. К.: Кондор, 2007. 272 с.

46. Костирко Л. А. Фінансова стійкість корпоративних підприємств у категоріях економіко-вартісного тяжіння показників. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 21. С. 28-33.

47. Кравченко М. С. Сутність фінансової стійкості промислового підприємства. *Вісник економічної науки України*. 2014. № 2. С. 61-63.

48. Кучеренко К. В. Фінансова стійкість як чинник та індикатор економічної безпеки промислового підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2019. № 7(2). С. 44-46.

49. Мартянов О. І., Макух Т.О. Оптимізація фінансових ресурсів підприємств України в умовах глобальної фінансової кризи URL: http://esteticamente.ru/portal/soc_gum/sru/2019_1/index.htm

50. Порожня В.М., Кухарева Л.В. Оптимізація вартісної структури капіталу підприємства. *Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво*. 2016. №1. С 206-214.

51. Примітки до річної фінансової звітності ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2019 р.: Форма №5. Хмельницький, 2019. 10 с.

52. Примітки до річної фінансової звітності ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2020 р.: Форма №5. Хмельницький, 2020. 10 с.

53. Примітки до річної фінансової звітності ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2021 р.: Форма №5. Хмельницький, 2021. 10 с.

54. Примітки до річної фінансової звітності ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2022 р.: Форма №5. Хмельницький, 2022. 10 с.

55. Примітки до річної фінансової звітності ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2023 р.: Форма №5. Хмельницький, 2023. 10 с.

56. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text>

57. Прушківська Е. В. Напрями вдосконалення, формування та використання фінансових ресурсів на підприємстві. *Вісник. Запоріжжя*, 2018. №3 (7). С. 256-262.

58. П'ятницька Г. Т. Фінансова стійкість як базис для визначення стратегічного вектору інноваційного розвитку підприємства. *Інвестиції:*

практика та досвід. 2018. № 4. С. 7-16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2018_4_3

59. Рачинський О. В. Дефініція наукових поглядів щодо поняття "фінансова стійкість підприємства". *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки.* 2019. № 2. С. 226-229. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2019_2_43

60. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. 2-ге видан., випр. і доп. К., Знання, 2017. 662 с.

61. Савченко М. В. Фінансова стійкість як передумова розвитку міжнародного бізнесу. *Бізнес Інформ.* 2019. № 10. С. 96-104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2019_10_15

62. Сподіна А.О., Тарасенко І.О. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука».* 2022. № 12 (131), С. 24-31.

63. Селіверстова Л.С., Скрипник О.В. Фінансовий аналіз. Навчально-методичний посібник. К.: вид-во Центр учбової літератури, 2021. 274 с.

64. Статут Товариства з обмеженою відповідальністю «Хмельницькзалізо-бетон»: затверджено рішенням Зборів засновників від 31.05.2017 р. , протокол №9. Хмельницький, 2017. 12 с.

65. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посібник. К.: КНЕУ, 2004. 412 с

66. Троц І.В. Статистичний огляд банкрутства українських підприємств: національний і регіональний аспект. *Вісник соціально-економічних досліджень: збірник наукових праць.* 2014. Вип. 3 (54). Одеський національний економічний університет. С. 170-178.

67. Троц І.В. Стратегічні напрями вирішення проблеми банкрутства на підприємстві. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки.* 2011. №6. Т. 1. С. 36-40

68. Троц І.В. Управління ризиками на підприємстві та шляхи їх нейтралізації. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки.* 2013. №2. Т.1. С. 46-51.

69. Тишко Д. Управління фінансовою стійкістю підприємства в сучасних умовах. *Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку держави в умовах глобалізації: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Хмельницький, 16 січня 2025 р.). Хмельницький. 2025.

70. Тітенко З. М. Теоретичні основи механізму управління фінансовою стійкістю підприємства. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3127/3163>

71. Федірко В. М. Проблеми оцінки фінансової стійкості та ліквідності використання коштів. URL: http://lib.uabs.edu.ua/library/Zbirnik/Z_T_10_2004.pdf

72. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

73. Чумаченко, О., Плетенецька, С., Антонець, Т. Управління фінансовим станом підприємств у системі стратегічного менеджменту. *Вчені записки Університету «Крок»*. 2024. 1(73), 54-65. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2024-73-54-65>

74. Шулик Ю.В., Панасюк Б.М. Оцінка та шляхи покращення фінансового стану підприємства. *Науковий блог*. 2019. № 3. С. 141–148.

75. Чимшит С. І. Методичні аспекти оцінки платоспроможності підприємства. *Економічний простір*. 2020. № 89. С. 216-227. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecpros_2020_89_23.pdf.

76. Шмигонь Н.М. Оптимізація структури капіталу підприємства. *Держава та регіони. Економіка і підприємництво*. 2003. №4. С 238-243.

77. Шушкова Ю. В. Фінансова стійкість підприємства у контексті антикризового управління. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 3(1). С. 32-36. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2018_3\(1\)__10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2018_3(1)__10)

78. Юдіна, С., Галаганов, В., Стребіж, М. Методичний підхід до управління фінансовою стійкістю підприємства. *Економічний простір*. 2023. № 187. 178-183. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/187-29>

79. Юхименко П., Загурський О., Могилко В. Теорії оптимізації структури капіталу підприємства та їх адаптація до українських економічних реалій. *Банківська справа*. 2010. №2-3. С.78-85.

Таблиця А.1 Динаміка основних показників діяльності підприємства за 2019-2023 рр.

№ з/п	Назва показників	Одиниці виміру	Роки					Темп росту 2023 р. до 2019 р., %
			2019	2020	2021	2022	2023	
1.	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, робіт, послуг	тис. грн.	638863,00	581386,00	811393,00	576737,00	849716,00	133,00
2.	Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	499150,00	447561,00	635296,00	472386,00	702409,00	140,72
3.	Валовий прибуток	тис. грн.	139713,00	133825,00	176097,00	104351,00	147307,00	105,44
4.	Чистий прибуток (збиток)	тис. грн.	40038,00	54486,00	77734,00	27429,00	39367,00	98,32
5.	Сукупні витрати на 1 грн. реалізованої продукції	грн./грн.	0,94	0,91	0,90	0,95	0,95	101,74
6.	Рентабельність/збитковість – продажу	%	8,02	12,17	12,24	5,81	5,60	69,87
	– витрат	%	6,69	10,34	10,60	4,99	4,86	72,66
7.	Чисельність працюючих – працівників	осіб	493	476	527	482	431	87,42
	– робітників	осіб	398	409	428	397	342	85,93
8.	Виробіток: – 1 працівника	тис.грн. /особу	1295,87	1221,40	1539,65	1196,55	1971,50	152,14
	– 1 робітника	тис.грн. /особу	1605,18	1421,48	1895,78	1452,74	2484,55	154,78
9.	Фонд заробітної плати,	тис. грн.	100480,00	99343,00	119839,00	90784,00	85760,00	85,35
10.	Середньомісячна ЗП одного працівника	грн.	203,81	208,70	227,40	188,35	198,98	97,63
11.	Вартість основних виробничих фондів	тис. грн.	127874,50	130873,00	149004,00	181567,00	185863,00	145,35
12.	Фондовіддача	грн./грн.	5,00	4,44	5,45	3,18	4,57	91,51

Примітка. Розраховано автором на основі даних фінансової звітності ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

Таблиця А.2 Зміна обсягу та структури виробництва основних видів продукції (послуг) за 2019-2023 рр.

Назва продукції (послуг)	2019 р.		2020 р.		2021 р.		2022 р.		2023 р.		Відхилення 2023р. від 2019р. (+, -), тис. грн.	Відхилення в структурі 2023 р до 2019р., %
	обсяг продукції, тис. грн.	питома вага, %	обсяг продукції, тис. грн.	питома вага, %	обсяг продукції, тис. грн.	питома вага, %	обсяг продукції, тис. грн.	питома вага, %	обсяг продукції, тис. грн..	питома вага, %		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Виробництво залізобетонних конструкцій	183673	28,75	184416	31,72	262242	32,32	211028	36,59	305558	35,96	121885	7,21
2. Виробництво цементного розчину	178371	27,92	155346	26,72	206743	25,48	184498	31,99	253895	29,88	75525	1,96
3. Виготовлення дерев'яних виробів	111482	17,45	113835	19,58	120979	14,91	101160	17,54	156518	18,42	45036	0,97
4. Виробництво тротуарної плитки та бруківки	59670	9,34	49825	8,57	92093	11,35	53810	9,33	71886	8,46	12216	-0,88
5. Інші види продукції, послуг	105668	16,54	77964	13,41	129336	15,94	26242	4,55	61859	7,28	-43809	-9,26
6. Всього реалізована продукція (послуги)	638863,00	100	581386,00	100	811393,00	100	576737,00	100	849716,00	100	210853	0

Примітка. Розраховано автором на основі даних фінансової звітності ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

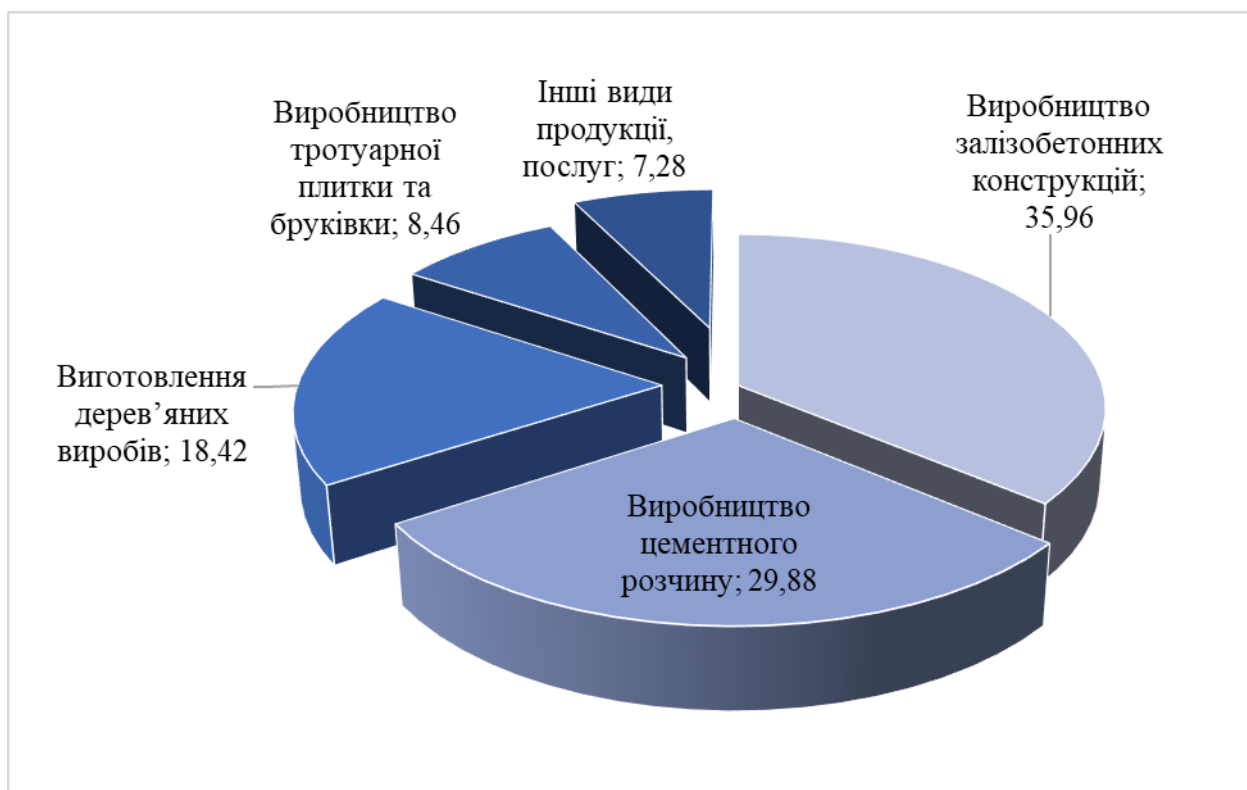

Рисунок А.1 – Структура продукції ТДВ «Хмельницькзалізобетон» у 2023 р.

Примітка. Побудовано автором на основі даних фінансової звітності ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

Таблиця А.3 Динаміка формування прибутку і фінансових результатів діяльності ТДВ «Хмельницькзалізобетон» за 2019-2023 роки

№ з/п	Показники	Роки					Відхилення, тис. грн., +/-
		2019	2020	2021	2022	2023	
1.	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт послуг)	638863	581386	811393	576737	849716	210853,00
2.	Собівартість реалізованої продукції	499150	447561	635296	472386	702409	203259,00
3.	Валовий прибуток (збиток)	139713	133825	176097	104351	147307	7594,00
4.	Інші операційні доходи	29600	33277	29585	22668	24562	-5038,00
5.	Адміністративні витрати	25769	26863	31678	26495	38006	12237,00
6.	Витрати на збут	35939	33561	40741	30464	43651	7712,00
7.	Інші операційні витрати	34302	38633	37300	31960	42287	7985,00
8.	Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (+), збиток (-)	73303	68045	95963	38100	47925	-25378
9.	Дохід від участі в капіталі						
10.	Інші фінансові доходи		86	33	23	27	27
11.	Інші доходи	163	156	258	24	25	-138
12.	Фінансові витрати	921	489	19	680	1280	359
13.	Втрати від участі в капіталі						0
14.	Інші витрати	764	969	1105	3786	638	-126
15.	Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (+), збиток (-)	71781	66829	95130	33681	46059	-25722
16.	Витрати з податку на прибуток	13361	12343	17396	6252	7830	-5531
17.	Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування						
18.	Чистий фінансовий результат: прибуток (+), збиток (-)	40038	54486	77734	27429	39367	-671

Примітка. Розраховано автором на основі даних фінансової звітності ТДВ «Хмельницькзалізобетон»

Виконала студентка
2 курсу магістратури
спеціальності
072 Фінанси, банківська справа,
страхування і фондовий ринок
денної форми навчання
« ____ » лютого 2025 р.

Підпис

Д.П. Тишко

Ініціали, прізвище

Науковий керівник
завідувачка кафедри
к.е.н., доцентка
« ____ » лютого 2025 р.

Підпис

А.В. Крушинська

Ініціали, прізвище

Робота допущена до захисту:
завідувачка кафедри
к.е.н., доцентка
« ____ » лютого 2025 р.

Підпис

А.В. Крушинська

Ініціали, прізвище